ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur

Sene: 11 Eylûl 1932 Sayı: 122

RESMÎ KISIM

ADLİYE TEVCİHATI

(Geçen nüshadan mabaat)

30 lira maaşlı Adana sulh hâkimliğine talebile Tavşanlı müddeiumumisi Şerafettin,

45 lira maaşlı Tekirdağ müddeiumumiliğine terfian Lapseki hâkimi Salih Kemal,

55 lira maaşlı Giresun reisliğine tahvil talebinde bulunan Sivas müddeiumumisi Osman Sami,

45 lira maaşlı Yozgat müddeiumumiliğine terfian Akşehir hukuk hâkimi Süleyman Lûtfi,

45 lira maaşlı Bolu müddeiumumiliğine terfian Küreinühas hâkimi Ömer,

55 lira maaşlı Sivas müddeiumumiliğine terfian Şebinkarahisar müddeiumumisi Mehmet Atâ,

40 lira maaşlı Kayseri müddeiumumî muavinliğine terfian Avanus müddeiumumisi Mehmet Rasim,

MİLLÎ KÜTÜPHANE-ANKARA-1946

631

45 lira maaşlı Şebinkarahisar müddeiumumiliğine terfian Zile hukuk hâkimi Hasan Fehmi,

35 lira maaşlı Gaziayıntap müddeiumumî muavinliğine terfian Geyve ceza hâkimi Mustafa Kemal,

40 lira maaşlı İzmir icra reis muavinliğine terfian Çatalca hukuk hâkimi Nimet Hamdi,

40 lira maaşlı Dersim müddeiumumiliğine terfian Refahiye hâkimi Ali Ulvi,

35 lira maaşlı Fatsa müddeiumumiliğine muvafakatine binaen Pazar müddeiumumisi Osman,

45 lira maaşlı Ankara asliye mahkemesi azalığına terfian İmroz hâkimi Mehmet Ali,

40 lira maaşlı Rize ceza hâkimliğine terfian Gümüşhane aza mülâzimi Ahmet Cevdet,

30 lira maaşlı Gümüşhane aza mülâzimliğine Bayburt müddeiumumisi Necati,

35 lira maaşlı Boyabat ceza hâkimliğine terfian Akseki ceza hâkimi Servet,

35 lira maaşlı Pazar müddeiumumiliğine terfian Siirt aza mülâzimi Hasan Tahsin,

55 lira maaşlı Üsküdar hukuk hakimliğine muvafakatile Kırşehir reisi Bekir Sıtkı,

55 lira maaşlı Afyon hukuk hâkimliğine terfian Çorum hukuk hâkimi Halil Hilmi,

35 lira maaşlı Orhangazi müddeiumumiliğine Eşme müddeiumumisi Hasan Mahir,

40 lira maaşlı Edirne azalığına tahviline karar verilen Kayseri azasından Mustafa Fuat,

30 lira maaşlı Geyve ceza hâkimliğine talebile Kastamonu aza mülâzımı İbrahim Ethem,

40 lira maaşlı Niğde müddeiumumiliğine terfian Malatya azası Abdullah Behçet,

35 lira maaşlı Akdağmadeni müddeiumumiliğine talebile Keskin müddeiumumisi Kemal,

40 lira maaşlı Elmalı müddeiumumiliğine terfian Gazi Ayintap sulh hâkimi Tevfik,

35 lira maaşlı Mudurnu ceza hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Bolu sulh hâkimi Abdüllâtif,

35 lira maaşlı İhdas edilen Pazarcık hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Pazarcık sulh hâkimi Hüseyin,

30 lira maaşlı Birecik müddeiumumiliğine tahvil talebinde bulunan Garzan müddeiumumisi Mehmet Nazım,

35 lira maaşlı Gebze ceza hâkimliğine Çanakkale aza mülâzımı mehmet Münir,

692

30 lira maaşlı Çanakkale aza mülâzimliğine talebile harcirahsız Uzunköprü müddeiumumisi Mahmut Celâl,

40 lira maaşlı Kayseri aza mülâzimliğine terfian Zarşat sulh hâkimi İbrahim,

40 lira maaşlı Mihalıççık hâkimliğine beypazarı hukuk hâkimi Abdullah,

40 lira maaşlı Alaşehir hukuk hâkimliğine terfian Antalya sulh hâkimi Veli,

40 lira maaşlı Çatalca hukuk hakimliğine terfian Ezine hukuk hâkimi Şevket,

40 lira maaşlı İcra reisliği vazifesini ifa etmek üzere Trabzon hâkimliğine terfian Haymana hâkimi Mustafa Rahmi,

40 lira maaşlı Haymana hâkimliğine talebile harcırahsız Kalecik hukuk hâkimi Mustafa Zühtü,

35 lira maaşlı Adapazarı sulh hâkimliğine terfian Niğde aza mülâzimi Ali Riza,

90 lira maaşlı İstanbul ağırceza reisliğine terfian Üsküdar ceza hâkimi Aziz,

45 lira maaşlı Kayseri müddeiumumiliğine terfian Üsküdar müddei umumî muavini Salâhattin,

45 lira maaşla Üsküdar müstantik azalığına Antalya müddeiumumisi Osman Nuri,

45 lira maaşlı Antalya müddeiumumiliğine İstanbul müddeiumumî muavinlerinden Mehmet Sabri,

55 lira maaşla Üsküdar ceza hâkimliğine talebile harcırahsız baş müddeiumumî muavinlerinden Kemal,

55 lira maaşla Malatya azalığına hâkimliğe nakline lüzum gösterilen ve derecesini muhafaza kaydile Kayseri müddeiumumisi Adil,

55 lira maaşlı Kırşehir reisliğine tahviline karar verilen Sivas reisi İbrahim Ethem,

55 lira maaşla Eskişehir azalığına hâkimliğin diğer kısmına nakline lüzum gösterilen ve maaş ve derecesini muhafaza kaydile Tokat müddeiumumisi Abdülkerim Naci,

35 lira maaşlı Refahiye hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Narman sulh hâkimi Halil Fahri,

35 lira maaşlı Eruh sulh hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Aşkale sulh hâkimi Hüseyin Avni,

35 lira maaşlı Antalya sulh hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Selçuk-Akıncılar sulh hâkimi Ahmet Atâ,

25 lira maaşlı Tokat müddeiumumî muavinliğine memuriyeti ilga edilen Pınarhisar sulh hâkimi Mustafa Fazıl,

35 lira maaşlı Mazgirt müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Araklı sulh hâkimi İsmail Hakkı,

35 lira maaşlı İnegöl hukuk hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Taraklı sulh hâkimi Mehmet Kadem,

35 lira maaşlı Hendek hukuk hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Büyükçekmece sulh hâkimi Ahmet Kerami,

35 lira maaşlı Kalecik hukuk hakimliğine memuriyeti ilga edilen Etimesut sulh hâkimi İhsan Kâmi,

35 lira maaşlı Açıpayam müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Mordoğan sulh hâkimi Bekir Sıtkı,

35 lira maaşlı Ayancık müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Akçaşehir sulh hâkimi Ömer Macit,

35 lira maaşlı Bozkır müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Zir sulh hâkimi Bekir,

35 lira maaşlı Mecitözü ceza hâkimliğine memuriyeti ilga ediien Ilısu sulh hâkimi Abdullah Nazif,

35 lira maaşlı Orhaneli müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Bigadiç sulh hâkimi Mehmet Tevfik,

55 lira maaşlı başmüddeiumumi muavinliğine terfian Burdur müddeiumumisi Bekir Nizamettin,

45 lira maaşlı Burdur müddeiumumiliğine terfian başmüddeiumumî muavinlerinden Mehmet Ramiz,

40 lira maaşlı başmüddeiumumi muavinliğine terfian Ankara aza mülâzımı Emin Bülent,

35 lira maaşlı Beypazarı hukuk hâkimliğine talebile Ankara sulh hâkimi Ferruh,

35 lira maaşla Ankara sulh hâkimliğine talebile memuriyeti ilga edilen Bornuva sulh hâkimi Mehmet Reşat,

30 lira maaşlı Kayseri aza mülâzimliğine memuriyeti ilga edilen Karahasanlı sulh hâkimi Hasan İhsan,

30 lira maaşlı Kastamonu aza mülâzimliğine memuriyeti ilga edilen Eflani sulh hâkimi Ali Rıza,

40 lira maaşlı Lapseki hâkimliğine Aydın azasından Tevfik,

30 lira maaşla Ünye müddeiumumiliğine talebile Poshof müddeiumumisi Abdurrahman Sami,

35 lira maaşlı Plömer hâkimliğine tahviline karar verilen Bahçe hâkimi Ahmet Burhanettin,

35 lira maaşla Aydın asliye azalığına memuriyetinin tahviline karar verilen Aydın ceza hâkimi Nail,

40 lira maaşlı Çölemerik hâkimliğine tahviline karar verilen Sivas azasından Ahmet Muhtar,

35 lira maaşlı Gaziayıntap sulh hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Halfeti sulh hâkimi Ali Yümni,

30 lira maaşla İspir müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Mapavri sulh hâkimi Ali Rıza,

694

30 lira maaşlı Uzunköprü müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Şabanözü sulh hâkimi Mehmet Nevzat,

35 lira maaşlı Konya hâkimliğine Konya sulh hâkimi Vahdi Korkut,

30 lira maaşlı Konya sulh hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Keçiborlu sulh hâkimi Osman Nail,

30 lira maaşla Eşme müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Irla sulh hâkimi İsmail Hakkı,

35 lira maaşla İmroz hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Kelas-Balyanbolu sulh hâkimi Hüseyin Hüsnü,

35 lira maaşlı Aydın ceza hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Adagide sulh hâkimi Mehmet Suat,

30 lira maaşla Keskin müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Ulus sulh hâkimi Süleyman Muhittin,

30 lira maaşlı Tavşanlı müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Çifteler sulh hâkimi Adnan Sezai,

30 lira maaşla Avanos müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Kaman sulh hâkimi Mahmut Besim,

30 lira maaşla Refahiye müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Bahattin sulh hâkimi Turgut,

30 lira maaşla Bayburt müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Şuhut sulh hâkimi Edip,

30 lira maaşla Niğde aza mülâzimliğine memuriyeti ilga edilen Baklan sulh hâkimi Hasan Hilmi,

30 lira maaşla Kozan aza mülâzimliğine memuriyeti ilga edilen Aybastı sulh hâkimi Muharrem,

25 lira maaşlı Ankara sulh hâkimliğine memuriyeti ilğa edilen Karacaviran sulh hâkimi Orhan,

30 lira maaşla Palo müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Güdül sulh hâkimi Raif,

30 lira maaşla Sandıklı müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Devrekâni sulh hâkimi Mehmet Akil,

30 lira maaşla Pazarcık müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Kepsut sulh hâkimi Ahmet Vefik,

35 lira maaşlı Koyulhisar müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Ahiköy sulh hâkimi Mehmet Emin,

35 lira maaşla Ezine hukuk hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Eşen sulh hâkimi Mehmet,

35 lira maaşla Akseki ceza hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Koçarlı sulh hâkimi İsmail Faik,

35 lira maaşla Küreinühas hâkimliğine memuriyeti ilğa edilen Lâlâpaşa sulh hâkimi Hasan Hilmi,

30 lira maaşla Poshof müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Arhavi sulh hâkimi İsmail Nusret,

55 lira maaşla Sivas agırceza reisliğine terfian Malatya müddeiumumisi Ahmet Fazıl,

40 lira maaşla Tokat müddeiumumiliğine terfian Küreinühas müddeiumumisi Ali,

40 lira maaşlı İstanbul müddeiumumi muavinliğine terfian İstanbul sulh hâkimi Mahmut Celâlettin,

40lira maaşlı Üsküdar müddei umumi muavinliğine terfian İstanbul aza mülâzımı Mustafa Fikret,

30 lira maaşla İstanbul aza mülazimliğine ahvali sıhhiyesine mebni Kuruçay müddeiumumisi Mustafa Feridun Ekrem,

35 lira maaşlı İstanbul sulh hâkimliğine terfian İstanbul aza mülâzımı Ali Adil,

30 lira maaşlı İstanbul aza mülâzimliğine ahvali sıhhiyesine binaen ve memuriyeti ilga edilen Kınık sulh hâkimi Yusuf Ziya,

45 lira maaşlı Malatya müddeiumumiliğine terfian Ankara müddeiumumi muavinlerinden Ragıp,

40 lira maaşlı Çorum hukuk hâkimliğine terfian Kandıra hukuk hâkimi Abdullah Safi,

35 lira maaşlı Develi müddeiumumiliğine terfian Bilecik aza mülâzımı Halil,

30 lira maaşlı Bilecik aza mülâzimliğine talebile Pınarbaşı müddeiumumisi Mahmut Celâl,

40 lira maaşlı Sivas azalığına terfian Sandıklı ceza hâkimi Mehmet Halit,

40 lira maaşlı Bandırma azalığına terfian Yenişehir ceza hâkimi Mehmet Nafi,

30 lira maaşla sandıklı ceza hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Akhisar Geyve sulh hâkimi Osman Saip,

30 lira maaşla Yenişehir ceza hâkimliğine memuriyeti ilğa edilen Manyas sulh hâkimi Abdullah Fevzi,

35 lira maaşlı Bafra ceza hâkimliğine ahvali sıhhiyesine binaen talebile İncesu müddeiumumisi Hasan Fehmi,

35 lira maaşlı Kandıra hukuk hâkimliğine tahviline karar verilen İncesu hâkimi Recep,

30 lira maaşlı Kâhta müddeiumumiliğe memuriyeti ilga edilen Eskipazar sulh hâkimi Mehmet,

696

30 lira maaşlı Pınarbaşı müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen İbradi sulh hâkimi Hulûsi, 30 lira maaşla Küreinühas müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Domaniç sulh hâkimi Abdullah Cemil, 35 lira maaşlı Bahçe hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Denizlide Kadıköy sulh hâkimi Mehmet Fazlı, 30 lira maaşlı Derik müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Karamanlı sulh hâkimi Sami, 35 lira maaşlı Bayburt hukuk hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Çarşamba sulh hâkimi İlyas, 30 lira maaşlı İncesu müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Yayaköz sulh hâkimi Hüseyin Hüsnü, 35 lira maaşlı İncesu hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Yumurtalık sulh hâkimi Ahmet Osman, 35 lira maaşlı Amasya hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Kıbrıscık sulh hâkimi Hasan İsmet,30lira maaşlı Garzan müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Mağra sulh hâkimi Mehmet Feridun, 35 lira maaşlı Iğdır hakimliğine memuriyeti ilga edilen Hemşin sulh hâkimi Mehmet Şevki, 35 lira maaşlı Zile hukuk hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Pulatlı-Tazkırı sulh hâkimi Recep, 35 lira maaşlı Bodrum hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Bilecik - Pazarcık sulh hâkimi Mustafa Sabri, 35 lira maaşlı Zaroşat sulh hâkimiliğine memuriyeti ilga edilen Çaycuma sulh hâkimi Hasan Hüsnü, 35 lira maaşla Siirt aza mülâzimliğine memuriyeti ilga edilen Çay sulh hâkimi Hakkı, 35 lira maaşlı Mazgirt hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Asıyozgat sulh hâkimi Veli, 30 lira maaşlı Kuruçay müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Kavak sulh hâkimi Ömer Kaya, 35 lira maaşlı Malazgirt sulh hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Sultanhisar sulh hâkimi Ahmet Şükrü, 40 lira maaşlı Konya birinci müstantikliğine ahvali sıhhiyesine binaen Adana birinci müstantiği Fahrettin, 30 lira maaşlı Adana birinci müstantikliğine derecesi mahfuz kalmak üzere memuriyeti ilga edilen Çayırşeyhi sulh hâkimi Süleyman, 25 lira maaşlı Akseki müstantikliğine derecesi mahfuz kalmak üzere memuriyeti ilga edilen Gümele - Mihalgazi sulh hâkimi Recep Remzi, 22 lira maaşlı Göynük müstantikliğine ahvali sıhhiyesine binaen talebile Adana ikinci müstantiği Arif Hikmet, 22 lira maaşlı Gebze müstantikliğine ahvali sıhhiyesine binaen talebile Göynük müstantiği Abdullah Seyfettin, 25 lira maaşla Gireson müstantikliğine derecesi mahfuz kalmak üzere memuriyeti ilga edilen Gergi sulh hâkimi Abdurrahman Ferit, 25 lira maaşlı Ordu müstantikliğine derecesi mahfuz kalmak üzere memuriyeti ilga edilen Günyüzü sulh hâkimi Mürteza, 25 lira maaşlı Karaköse müstantikliğine derecesi mahfuz kalmak üzere memuriyeti ilga edilen Hapismane sulh hâkimi Mehmet Ziya, 22 lira maaşlı Ankara müstantikliğine müstantiklikte hizmeti mesbuk zat işleri tetkik memuru Kadri, 22 lira maaşlı Mihalıççık müstantikliğine mektebi hukuk mezunlarından Abdullah Kerim, 22 lira maaşlı Nezip müstantikliğine ahvali sıhhiyesine binaen Çermik müstantiği Hızır, 22 lira maaşlı Beyşehir müstantikliğine ahvali sıhhiyesine binaen Süleymanlı müstantiği Hüseyin Vefik, 22 lira

maaşlı Trabzon müstantikliğine sıhhî sebebe binaen talebile Sındırğı müstantiği İbrahim, 22 lira maaşlı Sındırğı müstantikliğine hukuk mektebi mezunlarından Nazmi, 22 lira maaşlı Şarkışla müstantikliğine hukuk mektebi mezunlarından Niyazi, 22 lira maaşlı Daday müstantikliğine sıhhî sebebe binaen talebile Nusaybin müstantiği İhsan Lûtfü 22 lira maaşlı Siverek müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Osman Agâh, 22 lira maaşlı Iğdır müstantikliğine hukuk mektebi mezunlarından Celâl, 22 lira maaşlı Çumra müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Mehmet İhsan, 22 lira maarlı Pazarcık müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Salâhattin, 22 lira maaşlı Çermik müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Yozgatlı Ali Riza, 22 lira maaşlı Süleymanlı müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Ahmet Ziya, 22 lira maaşlı Lice müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Gümülceneli Ali Riza, 22 lira maaşlı Nuseybin müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Mehmet Emin, 25 lira maaşlı Üsküdar müstantikliğine memuriyeti ilga edilen Ankara müstantiği Ahmet Saim, 22 lira maaşlı Hekimhan müstantikliğine meslek mektebi mezunlarından Osman Nuri, 35 lira maaşlı Ankara birinci hukuk mahkemesi aza mülâzimliğine talebile Ankara hâkimlerinden Ahmet Fuat, 35 lira maaşlı Manisa sulh hâkimliğine tahviline karar verilen Kütahya ceza hâkimi Abdülkerim, 35 lira maaşlı Kütahya ceza hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Mustafapaşa sulh hâkimi Mehmet Emin, 40 lira maaşla Ankara sulh hâkimliğine terfian Ödemiş sulh hâkimi Ali Kemal, 35 lira maaşlı Ödemiş sulh hâkimliğine terfian Maraş müddeiumumî muavini İsmet Sebati, 30 lira maaşlı Maraş müddeiumumî muavinliğine memuriyeti ilga edilen Altıntaş sulh hâkimi Mehmet Faik, 40 lira maaşlı Ankara müddeiumumî muavinliğine terfian Simav ceza hâkimi Hasan Basri, 35 lira maaşlı Simav ceza hâkimliğine memuriyeti ilga edilen Sapanca sulh hâkimi Mustafa Sadrettin, 30 lira maaşla Ankara aza mülâzimliğine talebile Manisa müddeiumumî muavini Nadir, 25 lira maaşla Manisa müddeiumumî muavinliğine memuriyeti ilga edilen Yenicefoca sulh hâkimi Sabri Dündar, 30 lira maaşla Adana ikinci müstantikliğine derecesini muhafaza kaydile, talebile Erzurum müstantiği Mehmet Vasfi, 22 lira maaşlı Erzurum müstantikliğine talebile Bayburt müstantiği İbrahim, 22 lira maaşlı Kemalpaşa müstantikliğine tahvil talebinde bulunan Daday müstantiği Nuri, 45 lira maaşlı Ankara icra reis muavinliğine terfian Sungurlu hukuk hâkimi Derviş Nuri, 35 lira maaşlı Ankara icra reis muavinliğine terfian Akhisar ceza hâkimi İbrahim Adil, 22 lira maaşlı Bayburt müstantikliğine hukuk mezunlarından İbrahim, 40 lira maaşlı Sungurlu hukuk hâkimliğine terfian Korkudeli hukuk hâkimi Derviş, 35 lira maaşlı Korkudeli hukuk hâkimliğine Bursa aza mülâzımı Necati, 30 lira maaşlı Bursa aza mülâzimliğine talebile Gürdüs müddeiumumisi Abdullah Adnan, 30 lira maaşlı Akhisar ceza hâkimliğine me-

muriyeti ilga edilen Kargı sulh hâkimi Hasan Fehmi 30 lira maaşlı Gördüs müddeiumumiliğine memuriyeti ilga edilen Şorba sulh hâkimi Arif Hikmet, 90 lira ücretli Konya kadastro hâkimliğine İzmir kadılığından mütekait Mehmet Suphi beylerin intihaplarına, Antalya müddeiumumî muavini İbrahim beyle Ürgüp müddeiumumisi Abdullah Hamit beyin ve Mardin müstantiği İbrahim Etem beyle Diyarbekir müstantiği Mehmet Asım beyin ve Çıbık müstantiği Abdullah sacit beyle Vezirköprü müstantiği Ali Riza beyin maaşlarile harcirahsız bilmuvafaka becayişlerinin icrasına intihap encümeninin 17-8-1932 tarihli içtimaında karar verilmiştir.

* * *

Açık olan birinci umum müfettişlik adliye müşavirliğine Ankara müddeiumumisi Ekmel Beyin tayini tensip kılınmıştır.

55 lira maaşlı Ankara müddeiumumiliğine derecesi mahfuz kalmak şartile dördüncü sınıf adliye müfettişi Fuat bey intihap encümeninin 17/8/1932 tarihli içtimaında intihap olunmuştur.

2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 364 üncü maddesi hükmünce teşekkül edecek temyiz icra ve iflâs dairesinin teşkili sebebile ve 766 numaralı hâkimler kanununun 15 inci ve 16 ıncı maddelerile bu maddeler hakkında büyük millet meclisince alınan 12mayis 1928tarih ve 424 numaralı karara binaen temyiz ikinci reisliğine temyiz mahkemesi azasından Kâzım ve temyiz azalıklarına ikinci sınıf hâkimliğe şayanı terfi cümhuriyet başmüddeiumumilik başmuavini Abdurrahim Ulvi ve İstanbul altıncı hukuk reisi Kemalettin ve İstanbul üçüncü ceza dairesi reisi Kudretullah ve başmüfettişlerden Sabit ve Sadi beyfendiler tayin olunmuşlardır.

KANUNLAR

Ceza kanununun mevkii mer'iyete vaz'ına müteallik 26 nisan 1932 tarih ve 825 numaralı kanunun 4 üncü maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun

Kanun numarası: 2023
Neşri tarihi: 2-7-1932

Madde 1 — 825 numaralı kanunun 4 üncü maddesine aşağıda yazılı madde ilâve olunmuştur:

Yeni hapishane tesisatı ve teşkilâtı yapılmıyan yerlerde hapis veya üç seneye kadar ağır hapis cezasile mahkûm olup ta cezasının yarısını ve üç seneden yukarı on seneye kadar ağır hapis cezası mahkûmlarından cezasının üçte ikisini çekmiş olanların hal ve siretleri itibarile istihdamlarında 11 inci maddede yazılı hapishane komisyonunca mahzur görülmiyenler ve san'at ve meslek veya bedenî kabiliyetçe hizmetlerinden fayda umulanlardan isteyenler, geceleri hapishanede geçirmek şartile ve maruf ücretin üçte birinden aşağı olmamak üzere ücretli olarak amme menfaalterine uygun işlerde Adliye vekâletinin tensibile hükûmetin nezareti altında çalıştırılabilirler.

Bu hizmet esnasında kaçanlar hakkında geri kalan mahkûmiyet müddetlerine asıl ceza müddetinin altıda birinden üçte birine kadar müddet zam ile cezaları çoğaltılır. Kaçmak fiili türk ceza kanununun 298 inci maddesinde yazılı surette

vuku bulmuşsa mezkûr kanunun 299 uncu maddesindeki cezalar hükmolunur.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükmünü icraya adliye vekili memurdur.

28-6-1932

* * *

3 mart 1926 tarih ve 766 numaralı hâkimler kanununun bazı maddelerine ilâveler konmasına ve tadiller yapılmasına dair kanun

Kanun numarası: 2024
Neşri tarihi: 2-7-1932

Madde 1 — Hâkimler kanununun 17 inci maddesine aşağıda yazılı fıkra ilâve edilmiştir:

1609 numaralı kanun hükmünce hâkim hakkında ilk tahkikat sırasında tevkife veya son tahkikatın açılmasına karar verilmesi dahi nüfuz ve itibarına dokunan hallerden sayılır.

Madde 2 — Hâkimler kanununun 22 inci maddesine aşağıda yazılı fıkralar ilâve edilmiştir:

1 - Bir yerde bakası memuriyetinin nüfuz ve itibarına halel vermesinden dolayı bu kanunun 17 inci maddesi mucibince iki defa tahvil edilmiş olup ta üçüncü defasında yine tahvili müstelzim o gibi hallerde bulunanlar dahi hâkimlikten çıkarılır.

2 - Halü siretleri ve kabiliyetsizlikleri itibarile hizmetlerinden istifade olunamayacağı teftiş ve tahkik ile sabit olan ilk derece müstantikleri intihap encümeni kararile bir daha müstantiklikte kullanılmamak üzere vazifelerinden affolunur.

641

Madde 3 — Hâkimler kanununun 29 uncu maddesine aşağıda yazılı fıkralar ilâve edilmiştir:

Temyiz hâkimlerinden birinin vazife ile alâkası olmayan suçundan dolayı hakkında takibat icrası halinde müddeiumumilik vazifesi cümhuriyet başmüddeiumumisine, ilk tahkikat Adliye vekili tarafından havale olunacak reislerden birine ve muhakemesi Temyiz ceza heyeti umumiyesine aittir.

Cümhuriyet başmüddeiumumisi hakkında müddeiumumilik vazifesi, Adliye vekili tarafından havale olunacak reislerden biri tarafından yapılır.

Madde 4 — Hâkimler kanununun 31 inci maddesi aşağıda yazılı surette tadil edilmiştir.

Temyiz hâkimlerinden birinin vazife ve memuriyete taallûk eden cürmünden dolayı müstantik sıfatile ilk tahkikat icrası Adliye vekâletince tensip olunacak temyiz reislerinden birine ve müddeiumumilik vazifesi cümhuriyet başmüddeiumumisine aittir.

Cümhuriyet başmüddeiumumisi hakkında takibat icrası halinde müddeiumumilik vazifesi dahi Adliye Vekili tarafından havale olunacak reislerden biri tarafından ifa olunur.

Madde 5 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 6 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye vekili memurdur. 28-6-1932

* * *

Hükûmetçe ziraat bankasına mubayaa ettirilecek buğday hakkında kanun

Kanun numarası: 2056
Neşri tarihi: 10-7-1932

Madde 1 — Buğday fiyatını korumak ve tanzim etmek maksadile hükûmet lüzum gördüğü takdirde müstahsilin satı-

lığa arzedeceği buğdayı tesbit edeceği fiyatlarla ziraat bankası vasıtasile alıp satmıya mezundur.

Madde 2 — Buğday alım satım, muhafaza tarz ve şartlarile alım ve satış mahalleri ve buna müteferri diğer hususlar icra vekilleri heyeti kararile tanzim ve tayin olunur.

Madde 3 — Mübayaa edilecek buğdayların elden çıkarılarak tasfiyesi neticesinde tahassul edecek senevî bir milyon liraya kadar zarar hükûmetçe tesviye ve elde edilecek kâr silo ve depolar inşasına tahsis olunur.

Madde 4 — Buğday mübayaası için ziraat bankasınca açılacak kredinin miktarı ve buna hesap edilecek faizin nisbeti icra vekilleri heyeti ile banka arasında kararlaştırılır.

Madde 5 — Ziraat bankası pazar yerlerinde alacağı buğday bedellerini peşin olarak sahiplerine tesviye eder.

Madde 6 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 7 — Bu kanunu icraya icra vekilleri heyeti memurdur.

5 - 7 - 1932

KARARLAR VE TEFSİRLER

Susığırlıklı kara İbrahim oğlu Mustafa ile Hasan oğlu kara Ahmedin ölüm cezasına çarpılması hakkında

Karar No: 725

Kepsuttan Bursaya gitmekte olan Gelibolulu seyyar kitapçı Hafız Ahmet efendiye Bursa yolunu yanlış göstererek birlikte giderlerken para ve eşyasına tama ederek her biri birer ucundan tuttukları iple boğup öldüren ve para ve eşyasını çalan Susığırlığın Baba köyünden Kara İbrahim oğlu 1317 doğumlu Mustafa ve Kökçeren köyünden Hasan oğlu 1316 doğumlu Kara Ahmet haklarında icra kılınan muhakeme neticesinde Balıkesir Ağırceza mahkemesince ölüm cezasına mahkûmiyetlerine dair verilen hükmün tahfif ve tahvilini müstelzim bir sebep görülemediğinden teşkilâtı esasiye kanununun 26 ıncı maddesine tevfikan mezkûr cezaların infazına karar verilmiştir.

7-7-1932

* * *

Türkiyenin milletler cemiyetine iltihakının tasvip edildiği hakkında

Karar No: 726

Türkiyenin milletler cemiyetine aza olması hakkında vaki davet üzerine mezkûr davetin bilkabul atideki cevabın Hariciye vekâleti tarafından Cemiyeti müşarünileyha kâtibi umumiliğine yazılmasına karar verilmiştir.

9-7-1932

Kâtibi Umumî Efendi,

Heyeti Umumiye namına vaki davetinize cevaben, Türkiye cümhuriyetinin, Cemiyeti Akvama aza olmağa hazır olduğunu ve türkiyenin, cemiyeti akvam azası olmayan devletlerde aktolunanlar da dahil olduğu halde, şimdiye kadar aktettiği muahedelerle deruhte ettiği taahhüdatın, Cemiyeti akvam azası vazaifi ile asla gayri kabili telif olmadığını bildirmekle şeref kazanırım.

Bu hususta, esasen, Türkiyenin kabulünden evvel imzalanan bütün bu muahedatın, Cemiyeti akvam azasının ekserisinin ayni veçhile mümzisi bulunduğu Paris misakı ruhu dahilinde aktolunduğunu işaret ederim.

Bu beyanatı yaparken, Türkiyenin 24 temmuz 1932 tarihinde Lozanda imzalanan mukavelâttan münbais askerî mahiyetteki taahüdat dolayısile hususî bir vaziyette bulunduğunu da ilâve etmeyi vazife bilirim.

Bu şerait dahilinde, Almanya hükûmetinin, Almanyanın Cemiyeti akvama, kabulüne dair olarak, kâtibi umumiye gönderdiği, 8 şubat 1926 tarihli mektubunda zikrettiği Belçika, Fransa, İngiltere imparatorluğu, italya, Polonya ve Çekoslovakya mümessilleri tarafından mümzi 1 kânunuevvel 1925 tarihli nota tabiratını hatırlatmalıyım. Bu notanın son fıkrası atideki şekilde ifade edilmiştir:

«Cemiyet azasına bu madde (16 ıncı madde) mucibince terettup eden taahhüdat şu şekilde anlaşılmalıdır ki, cemiyet azası devletlerden her biri, misaka riayeti temin ve her taarruz hareketine mümanaat için, askerî vaziyetile kabili telif olacak ve coğrafî mevkiini hesaba katacak bir mikyas dahilinde, dürüst ve müessir bir şekilde teşriki mesai etmekle mükelleftir.

Yüksek ihtiramlarımın kabulünü rica ederim kâtibi umumî Efendi.

Hariciye Vekili
Dr. Tevfik Rüştü

NİZAMNAMELER

T. B. M. M. yüksek reisliğinin 16-6-1932 tarih ve 4/32/1365 numaralı tezkeresile heyeti umumiyenin 13-6-1932 tarihli 63 üncü inikadında tadil edildiği bildirilen B. M. Meclisi dahilî nizamnamesinin muaddel 169, 170, 171 inci maddeleri

Madde 169 — Hükûmetten vaki olan bir istizah veyahut bütçenin müzakeresi sırasında veya neticesinde veyahut resen teşkilâtı esasiye kanununun 46 ıncı maddesinin 1 inci ve 2 inci fıkralarında münderiç hükûmetin umumî siyasetinden ve vekâletlerin ifa ve icrasına mecbur oldukları vazifelerden dolayı vekillerden birinden veyahut icra vekilleri heyetinden cezaî veyahut malî mes'uliyeti müstelzim efal vukuundan bahisle tahkikat icrası talep olunursa reise bir takrir verilmek iktiza eder.

Bu takrir reis tarafından meclise arzolunur. Alâkadar vekil veyahut vekiller de keyfiyetten haberdar edilir.

Madde 170 — Adliyece bir işin takibi sırasında icra vekillerinden birinin vazifesinden münbais bir hususdan dolayı vazife noktasından verilen bir kararla meclise müracaat vukubulursa heyeti umumiye bu hususta meclis tahkikatına mahal olup olmadığını tayin için evvelemirde beş kişilik bir encümen teşkil eder ve meclise bu encümenin mazbatası arzedilir.

Madde 171 — Alâkadar vekil ve takriri veren veya verenler veya mazbatayı yapan encümen dinlendikten sonra takririn veya mazbatanın nazarı dikkate alınıp alınmaması hakkında meclis bilmüzakere işarî reyle kararını verir.

Alâkadar vekil meb'us değilse meclis bir müddet tayinile yalnız yazılı müdafaasını almağa karar verir.

T. T. MAHKEMESİ İÇTİHATLARI

Yazılı emir üzerine temyiz dördüncü ceza mahkemesinin kararı

Temyiz mahkemesi

Dördüncü C. D.

Esas No: 932/2888

Karar No: 2295

Tarihi: 5-6-932

Hukuku amme davasının açılmasını istida ile talep eden şahıs aynı zamanda suçtan mutazarrır olmak şartile takibata mahal olmadığına dair cümhuriyet müddeiumumiliğince ittihaz olunan karara karşı itiraz edebileceğine mütedair olan usulün 165 inci maddesi 344 üncü maddede gösterilen suçlardan maada suçlardan zarar gören ve istida ile amme davasını tahrik etmiş olan mutazarrırların maznunun men'i muhakemesi hakkındaki kararlara itiraz edebileceğini istintaca müsait olmayıp çünkü usulün 289 uncu maddesinde adlî kararlar aleyhine cümhuriyet müddei umumisile maznun için kanun yollarının açık gösterildiğine ve bu mukayyet sarahatla suçtan zarar

647

gören ve ancak istida ile davayı tahrik eden şahıs kanun yoluna müracaat hakkını haiz olmadığı anlaşıldığına ve 344 üncü maddede tasrih edilen suçlardan başka işlenen bir suçtan zarar görüp te verdiği istida ile cümhuriyet müddeiumumisine amme davasını açtıran şahsın kanun yollarına müracaat edebilmesi 366 ve 367 inci maddelerde gösterildiği veçhile iş mahkemeye intikal ettikten sonra müdahale yoluyla davaya iltihakının kabuliyle mümkün olduğuna ve müdahale için lüzumu muhakeme ile mahkemeye sevkinden sonra mevzubahs olabileceğine ve 360 ıncı maddede kanun yollarına muracaat edebilecekleri gösterilen şahıslar 344 üncü maddede gösterilen suçlara matuf ve bu suçlardan zarar görüpte müddei umuminin müdahalesine hacet kalmaksızın istida ile amme davasını takip edenlere maksur olup 367 inci maddenin atfı ise müdahalenin kabulünden sonraki muamelelere şamil olmasına ve bu izahata göre henüz müdahil sıfatını ihraz etmeyen ..... nın aleyhine cürüm tasni edildiğinden bahsile 27-şubat-930 tarihli istida ile ..... aleyhine açtığı dava üzerine ..... nın men'i muhakemesine mütedair olarak İstanbul beşinci istintak dairesinin 31-Mart-932 tarihli kararına karşı ..... nın verdiği itiraz istidasının men'i muhakeme kararına karşı itiraza hakkı olmadığından bahsile İstanbul ağır ceza mahkemesi riyasetince reddi hakkındaki karar kanuna uygun görüldüğüne binaen varit görülemeyen tebliğnamenin reddine 16-6-932 de ittifakla karar verildi

Mahkemei temyizin kararı meseleyi şu suretle hallediyor:

1 — Ceza muhakemeleri usulü kanununun 165 inci maddesi, 344 üncü maddede gösterilen suçlardan maada suçlardan zarar görenlerin maznunun men'i muhakemesi hakkındaki kararlar aleyhine itiraz edebileceğini istintaca müsait değildir.

2 — 289 uncu maddede adlî kararlar aleyhine cümhuriyet müddei umumisile maznunun kanun yollarına tevessül edebilecekleri mezkûr olmasına göre bu mukayyet sarahatla suçtan

zarar gören kimselerin men'i muhakeme kararlarına itiraza hakları olamaz.

3 — 344 üncü maddede tasrih edilen suçlardan başka işlenen bir suçtan zarar görüpte verdiği istida ile cümhuriyet müddeiumumisine amme davasını açtıran kimselerin kanun yollarına müracaat edebilmeleri 366.367 inci maddelerde gösterildiği veçhile iş, mahkemeye intikal ettikten ve müdahale yoluyla iltihak kabul edildikten sonra mümkün olabilir.

4 — 360 ıncı maddede kanun yollarına müracaat edebilecekleri gösterilen şahıslar 344 üncü maddede gösterilen suçlara matuf ve bu suçlardan zarar görüpte müddeiumuminin müdahelesine hacet kalmaksızın istida ile amme davasını takip edenlere maksur ve 367 inci maddenin atfı ise müdahalenin kabulünden sonraki muamelelere şamildir.

Kararın tahlili:

1 - Yazılı emri temyiz mahkemesine nakleden tebliğnamede: Ceza muhakemeleri usulü kanununun 165 inci maddesi suçtan zarar görenlerin maznunun men'i muhakemesi hakkındaki karar aleyhine itiraz hakları olduğunu istintaca müsaittir diye bir iddia mevcut değildir. Yazılı emre müsteniden tebliğnamede bu maddeden bahsedilmesine sebep suçtan zarar gören kimselere bahşedilen ve kanunun esaslı prensiplerinden biri olan hukukun, hangi noktadan başladığını ve bunlara, cümhuriyet müddeiumumisinin ademi takibe dair olan kararları aleyhine kanun yollarına tevessül etmek hakkı verildikten sonra ilk tahkikat kararlarına karşı bu hakkın kabul edilmemesindeki muvazenesizliği kabili izah olmadığını göstermekti.

Kararda 165 inci maddenin bunu istintaca müsait olmadığı beyan edilmekle tebliğnamede mevcut olmıyan bir mesele halledilmiş olmaktadır.

2 — Suçtan mağdur olan kimselerin davaya iştiraki hak-

kında hükümleri ihtiva eden beşinci kitap mevcut olmasaydi bunların kanun yollarına tevessül etmek hususunda hakları olup olmadığını anlamak için kanun yolları hakkındaki üçüncü kitaba müracaatla halli mesele edilirdi. Suçtan mağdur olan kimselerin hukukundan bahis olan beşinci kitaba dahil hükümler meyanındaki 360 - 367 inci maddeler mevcut olduktan sonra bunlara kanun yollarına tevessül için verilen salâhiyeti 289 uncu maddede ve bu maddenin dahil bulunduğu üçüncü kitabın sair hükümlerinde aramak bittabi beyhudedir.

3 — 344 üncü maddede tasrih edilen suçlardan başka işlenen suçlardan mağdur olan kimselerin 366 ve 367 inci maddelerde gösterildiği veçhile iş mahkemeye intikal ettikten ve müdahale yolile iltihak kabul edildikten sonra mümkün olabileceği noktasına gelince: Yukarıda arz ve tafsil olunduğu veçhile müstakil bir madde olarak mevzu ve yalnız son tahkikat safhasında vaki olacak müdahalelerin usulünü göstermekte bulunan 366 ıncı maddeyi 365inci maddenin bir devamı olarak kabul etmekten doğan bu kanaatin kanunun prensiplerine tevafuk etmediği aşikârdır. Çünkü bu maddenin bu şekilde kabul edilmesi halinde diğer maddelerle kabiliyeti telifiyesi kalmamaktadır. Bu hususta en canlı misal olarak 370 inci madde gösterilebilir. Bu maddeye göre son tahkikata gelmemiş olan bir davacıya sadır olacak hükmün tebliğ edilmesindeki maksat suçtan mağdur olanların kanun yollarına müracaat edebilmek hususundaki haklarını temin etmek olacağına göre hukuku amme davasına iltihak ve müdahalenin son tahkikatın açılmasından evvel vukubulabileceğini teslim etmemek mümkün olabilir mi? Denilebilir mi ki davacı son tahkikatın başlangıcında gelip müdahalesini kabul ettirmiştir de hükmün tefhimi esnasında bulunamamıştır. 370 inci maddenin mutlak ifadesi, böyle bir tevile imkân bırakmıyacak kadar sarihtir. Esasen 365 inci maddedeki (muhakemenin her halinde) tabirinin (tahkikatın her halinde) manasında olduğunu kabul edince mesele kendiliğinden halledimiş olur. Çünkü yukarıda da arzedildiği veçhile muhakeme tabiri yerine kununumuzun duruşma istilâhını kabul etmiş olması ve muhakeme

650

tabirinin de, bu kanuna göre, tahkikat manasına alınan (procédure) kelimesinden tercüme edilmiş bulunması delâletlerile 365 inci maddeden başka türlü mana istihracına imkân olmadığı tezahür eder.

4 — 367 inci maddedeki salâhiyetten istifade edilebilmesi için müdahalenin kabul edilmesi meşrut olacağına dair olan noktai nazar hakkındaki mütalâa yukarıdaki mütalâanın aynıdır.

Bu mülâhazalara ilâvesi lâzımgelen ehemmiyetli bir nokta daha vardır ki kanunumuzun bu hususlaki prensibini göstermesi itibarile şayanı kayıttır.

Alman ceza muhakemeleri usulü kanununun prensiplerinden bahsederken muteber şarih Fernand Daguin şöyle diyor: (Efradın ceza mahkemelerine müracaatla dava açmak hakkı istisnaen kabul edilmiş ise de (madde: 344) dava, müddeiumumî tarafından kabul edilmiş olmak şartile bunların davaya müdahale edebilmeleri salâhiyeti tanınmıştır.

Bu müdahale hakkı, şahsî davacıya verildiği gibi suçtan, hayat, sihhat ve mal ve vaziyeti medeniye itibarile müteessir olanlarda tanınmıştır. Bunlar tarafından vaki olacak müdahale talebinin müddeiumumî tarafından reddi halinde müdahale talebinde bulunan şahsın mahkemeye müracaatla bu hakkı istihsal etmeğe de hakkı vardır. Bihakkın düşünülebilir ki rızası hilâfına amme davasını açmıya mecbur tutulan müddeiumumî bu davada kâfi derecede gayret göstermez. Suçtan mutazarrır olan şahsın müdahalesi müddeiumuminin bu alâkasızlığını telâfi eder.

Rızası hilâfına hukuku amme davasını açmıya mecbur tutulan müddeiumumî yapılan ilk tahkikat neticesinde men'i muhakeme kararı talep edipte böyle bir karar da sadır olursa hukuku amme davası henüz son tahkikat safhasına intikal etmediği için men'i muhakeme kararına karşı suçtan zarar gören kimseye itiraz hakkı verilmediği takdirde bu prensip, esasından ihlâl edilmiş olmaz mı?

651

Bu kararın islâhı için yegâne kanunî yol olara cümhuriyet başmüddeiumumiliğinin hakkı itirazı kalmış idi.

Bu salâhiyete istinaden vaki itiraz üzerine temyiz mahkemesi ceza heyeti umumiyesinden çıkan karar da şudur:

Esas : 153
Karar: 133

Dairei hususiye ilâmında yazılı esbabı mucibeye nazaran itirazname mündericatı gayri varit olmakla reddine 18-7-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

652

GAYRİ RESMÎ KISIM

Şikâyet ve itiraz sebep ve müddetleri, temyizi kabil karar ve müddetler, müruru zaman ve hakkı düşüren hal ve müddetler, alelûmum müddet ve mehiller, cezaî müeyyideler

Yazan: Adliye Vekâleti
Hukuk İşleri Müdürü
Yusuf Ziyaettin Bf.

— Geçen nushadan mabaat —

Temyizi kabil karar ve müddetler

Madde 33 — İlâmların icrasında geri bırakılma talebinin kabul veya reddine mütedair olan kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 50 — Son fıkra mucibince salâhiyetsizliğe mütedair kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 68 — İtirazın muvakkat olmıyarak ref'ine veya ref talebinin reddine dair olan kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 71 — Takibin iptal veya taliki talebinin kabul veya reddine mütedair olan kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 82 — Bir malın haczi caiz olup olmadığı hakkında tetkik mercii tarafından verilecek kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 83 — Maaş, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratların borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurluğunca lüzumlu olarak takdir edilen miktarı tenzil edil-

dikten sonra haczi halinde miktara veya bunun tezyit ve tenzili taleplerine dair tetkik mercii tarafından verilecek kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 89 — Üçüncü şahıstaki mal veya alacağın haczinden doğan ihtilâflara dair tetkik mercii tarafından verilecek kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 134 — İhalenin feshine dair şikâyet tarikile beş gün içinde [madde: 16] vaki talep üzerine tetkik merciinden verilecek kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 142 — Alacaklılar sıra cetveli münderecatına itiraz üzerine tetkik merciinin vereceği kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 164 — Ticaret mahkemesince verilen nihaî kararlar aleyhine tebliğinden on gün içinde temyize müracaat olunabilir.

Madde 171 — İflâs istiyeceğini bildirmiş olan alacaklının itirazının ref'ile beraber iflâsa karar verilmesini ticaret mahkemesinden istemesi halinde verilecek karar on gün içinde temyiz olunabilir. [madde: 164]

Madde 172 — Haciz istiyeceğini bildirmiş olan alacaklı itirazın ref'ini talep ettiği takdirde ticaret mahkemesi tarafından itirazın muvakkat olmıyarak ref'i ve ref talebinin reddi hakkında - sırf tetkik mercii sıfatile - verilecek kararlar on gün içinde temyiz olunabilir. [madde: 68 fıkra: 5]

Madde 173 — Ticaret mahkemesince çek ve poliçeler ve emre muharrer senetler hakkındaki takip hallerinde verilen kararlar tebliğinden itibaren on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 181 — Doğrudan doğruya iflâs hallerinde ticaret mahkemesince verilen kararlar tebliğinden itibaren on gün zarfında temyiz olunabilir. [madde: 164]

Madde 288: Fıkra 2 — Konkordato talebi üzerine verilecek mühlet kararına karşı vukubulan itirazların hepsi hakkında tarafların dinlenilmesi suretile tetkik merciince verilecek karar tefhim tarihinden on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 288: Fıkra 4 — Konkordato talebinin muvafık olmadığına ve mühletin kaldırılmasına dair olan karar tefhimi tarihinden itibaren on gün içinde borçlu tarafından temyiz olunabilir.

Madde 290 — Borçlu komiserin ihtarlarına mugayir veya hüsnü niyetten şüpheyi haklı gösterir bir harekette bulunursa tetkik merciinin, komiserin raporu üzerine mümkün ise borçluyu dinledikten sonra müh-

659

letin kaldırılmasına mütedair olan kararı, tefhim tarihinden on gün içinde borçlu ve itiraz eden her alacaklı tarafından temyiz olunabilir. [madde : 299]

Madde 299 — Konkordato hakkında verilen hüküm tefhiminden on gün içinde borçlu ve itiraz eden her alacaklı tarafından temyiz olunabilir.

Madde 307 — Alacaklılardan birinin konkordato hükmünün feshi talep üzerine verilecek hükmün tebliğinden on gün içinde temyizi kabildir.

Madde 320 — Tetkik mercii tarafından icra vekilleri heyetince tayin edilen mıntakalarda borçlunun mehil talebine karşı verilen karar tebliğ tarihinden itibaren borçlu ile alacaklıların herbiri tarafından on gün zarfında temyiz olunabilir.

Madde 327 — Fevkalâde mühletin uzatılmasına mütedair karar on gün içinde temyiz olunabilir.

Madde 353 — Tetkik, merciinin cezaya müteallik kararları tefhim veya teblig tarihinden beş gün içinde maznun ve şikâyetçi ve cümhuriyet müddeiumumisi tarafından temyiz olunabilir.

Mülâhaza: Temyiz satıştan başka icra muamelelerini durdurmaz. [madde: 364] Ancak temyiz kanunî müddet geçtikten sonra yapılır veya temyizi kabil olmıyan bir karara taallûk ederse tetkik merciinin temyiz talebinin reddine dair ittihaz eylediği kararın temyizinde satış geri bırakılmaz. [madde: 365]

Konkordato talebi üzerine verilecek mühlete vaki itiraz üzerine tetkik merciince ittihaz olunacak kararın temyizi mühleti durdurmaz. [madde: 288]

Müruru zaman hal ve müddetleri

Madde 7 — Zarar ve ziyan davası mutazarrır olan tarafın zararı öğrendiği günden bir sene ve herhalde zarar ve ziyanı mucip fiilin vukuundan on sene geçmesile müruru zamana uğrar.

Şu kadar ki zarar ve ziyan cezayi mucip bir fiilin neticesi olup ta ceza kanunları bu fiili daha uzun bir müddetle müruru zamana tabi tutmakta ise hukuk davasında ceza müruru zamanı cari olur.

Madde 39 — İlâma müstenit takip son muamele üzerinden on sene geçmekle mürüru zamana uğrar. Noter senedine müstenit takip, senedin mahiyetine göre borçlar ve ticaret kanununa tevfikan müruru zamana tâbidir.

Madde 143 — Aciz vesikasında yazılı borç borçluya karşı mürüru zamana tâbi olmayıp yalnız borçlunun mirasçıları mirası kabullerinden bir sene içinde alacaklı hakkını aramamış ise müruru zaman iddia edebilirler.

Hakkı düşüren hal ve müddetler

Madde 78 — Haciz istemek hakkı ödeme emrinin tebliğinden itibaren altı ay geçmekle düşer.

Madde 101: Fıkra 6 — Hacze iştirake itiraz vukuunda iştirak talebinde bulunan kimse hacze iştiraki muvakkaten kabul olunur ve yedi gün içinde dava açması lüzumu bildirilir. Bu müddet içinde dava açmazsa iştirak hakkı düşer.

Madde 129 — Birinci artırmada gayri menkul muhammen kıymetin yüzde yetmiş beşini bulmamış ve şayet satış istiyenin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o gayri menkul ile temin edilmiş ise-arttırma bedeli bu suretle rüçhanı haiz olan alacakların mecmuundan fazlaya çıkmadığı takdirde - en çok arttıranın taahhüdü baki kalmak üzere on beş gün daha pey kabul olunur ve on beş gün nihayetinde gayri menkul en çok arttırana ihale edilir. Şu kadar ki ikinci fıkrada yazılı bedel yine temin edilemezse ihale yapılmaz ve satış talebi düşer.

Madde 148 — Alacaklı menkul rehinin satışını ödeme emrinin tebliğinden altı ay içinde ve gayri menkul rehinin satışını da ayni tarihten sonra nihayet iki sene içinde isteyebilir. Satış bu müddetler içinde talep olunmaz veya talep geri alınıp ta bu müddet zarfında yenilenmezse takip düşer.

Madde 156 — İflâs istemek hakkı ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren bir sene sonra düşer.

Madde 284 — İptal davası hakkı bâtıl tasarrufun vukuu tarihinden itibaren üç sene geçmekle düşer.

Madde 302 — Mahkemenin, konkordatonun tasdiki kararında ala-

cakları itiraza uğramış olan alacaklılara dava için tayin ettiği on gün mühlet içinde dava etmiyenlerin hakkı düşer.

Madde 347 — Şikâyet hakkı suçun vukuuna ıtla tarihinden itibaren üç ay ve herhalde vukuundan bir sene ğeçmekle düşer.

Madde 349 — Şikâyetçi tetkik mercii tarafından tayin edilen duruşma için gelmez veya vekil göndermezse şikâyet hakkı düşer.

Madde 362 — İcra veznesine tevdi veya dairece tahsil olunan para icra muamelesi sebebile hıfzedilmekte olan eşya tevdi veya tahsil veyahut hıfız tarihinden itibaren on seneye kadar alâkadarları tarafından müracaat olunmazsa talep hakkı hazine lehine düşer.

Muvakkat madde:

Bu kanunun neşrinden evvel icra veznesine tevdi veya icraen tahsil edilmiş olan paranın veya icra muamelesi sebebile hıfzedilmekte olan eşyanın tevdi veya tahsil veyahut hıfız tarihlerinden on sene geçmiş olsa bile bu kanunun mevkii mer'iyete geçmesinden itibaren üç sene geçtikten sonra talep hakkı düşer.

Mülâhaza: Fevkalâde mühlet içinde borçlu aleyhine hiçbir takip yapılamaz ve bir takip muamelesile kesilebilecek müruru zaman ve hakkı düşüren sair müddetler durur. [madde: 323]

[Mabaadi var]

Hâkimlerin idaresi münasebetile:

Hukuk Karşısında
HAKKANİYET VE NISFET

Müellifi
Brüksel bidayet hâkimlerinden
Henri de Page

Mütercimi
İstanbul ticaret M. hâkimlerinden
I. Hakkı

[Baş tarafı 119 numaralı nüshadadır]

Kanun delice otlar gibi çoğalan hakkaniyetin dağınık eserlerini mas ve tarsin ederek insanî şeylerin nizamındaki hikmet ve tarakkiyi ifade eder ve bu manadadır ki vazıı kanuna hürmeten (İctihatta akıl ve kanunun hakkaniyetten başka akıldan daha makul ve hakkaniyetten daha nısfetli bir şey olamayacağı yazılabilmiştir.

* * *

Bu mülâhazalar mes'elenin hakikî ehemmiyetini göstermeğe kâfidir. Çünkü her günkü hayatımızdan iktibas edilmiş bazı vakıalar bize gösteriyor ki Siseronun kuvvetli sözlerinin artık zamanımızda ehemmiyeti kalmamıştır demek pek düşüncesizce sarfedilmiş bir söz olur. Tatbikat ile iştiğal edenler bir davayı mahkeme huzurunda müdafaa için davanın yalnız hukuk değil fakat ekseriyetle hakkaniyete muariz olmadığını isbat etmek lâzım geldiğini bilirler bir kaç seneden beri içtihat tekniğinde inkişafı ehemmiyetle nazarı dikkati celbeden (Fiilî hâkimler Jugemenken fait) in gayesini hakkaniyet ile kabili telif olmayan hukukun tatbikını bertaraf etmekte tezahür ediyor. Mahkemelerde hukukan girift bir hadisenin halli mevzuubahs olduğu takdirde hâkimin ilk ya-

pacağı hareketin (acaba hakkaniyet nerededir?) sualini kendisine tevcih etmekte olduğu tatbikatta her zaman gördüğümüz şey değil midir?. Hukuk değirmenine sureti halli isale için kullanılan bütün delâil ekseriya bu mukaddem sualin cevabına tâbi olurlar (1) (Charmont) bir kaç sene evvel yazdığı bir kitabında (bir çok ahvalde hakkaniyet; muhakemenin (raison mement) yapamayacağı bir sur'at ve emniyetle daha doğru bir sureti halle bizi isal eder. Aklî bir prensip üzerine müstenit farklar itminan bahş neticeler tevlit edemezler.) diyordu.

«Aynı tarihte (Geny) nın tefsir usulleri namındaki kitabında (hukuku müsbete mesaili üzerinde oğraşan kimselerin tecrübelerine müracaat ediyorum: bir çok mesailde en doğru sureti hallin bir muhakemeden ziyade insiyaki(inistentif) bir hissin mevludu değilmidir?)diyordu. Görülüyor ki zahir olan bütün kat'iyetsizliğe ve mehalike rağmen hâkim hakkaniyet sedasına bigâne kalmayor. Ne denirse densin, Hakkaniyet vicdanî mu'tâlar üzerine istinat etmektedir.

Kanunun müşkulâtla kabili muaraza bir sultayı haiz olduğu zamanımızda bile (hakkaniyet, Yunanistan ve Romadan beri hamiyeti insaniyelerin ümitlerini tenvir eden parlak adalet formüllerinden biridir) denemez mi?

* * *

Bununla beraber birçok müellifler, hakkaniyetin hukuk hayatında ifa edebileceği hakiki rolü tayinde müşkülâta maruz kalacaklardır. Tatbikat ile oğraşanlar, bir azda gayrı meş'ur olarak onun müdahalesi imkânlarını kat'iyetle tâyin etmeden hakkaniyet mefhumuna müracaat ediyorlar. Nazariyata gelince. o hukukun menbaı olan hakkaniyetten

[1] Bundan ekseriya kendi an'anevî vazifesinde müşkülâta maruz kalan temyiz mahkemesini istisna etmek lâzımdır. «Bu karanlık dedikoducular vazifesinin ifasının bazen ne kadar güç olduğunu anlayamayorlar, sizin hakkaniyet nazırı olmadığınızı unuduyorlar ve bir kanunu adalete muvafık surette tefsir ettiğiniz zaman duyduğunuz hazzın büyüklüğünü bilmeyorlar.

30 mayıs 1930 tarihinde, istinaf müddeiumumisi Yottand ın iddianamesinden bir parça:

659

bir kelime bile bahs etmeyor, Ve ondan arızî olarak ve bazı hususî neviler vesilesile meşğul oluyor. Umumiyetle hakkaniyetin hukuku hazırada da oynadığı rol, mütemmim mahiyette tamamen fer'idir. Diğer mevzuatı hukukiye ve tarihin aynı telâkkiyi haiz bir mevzu olmadığını tetkik etmek bize faidesiz görünmeyor.

Evvelâ kanunu medeniden bir kaç kelime:

Sekizinci sene kanun projesinde hukukun umumî prensiplerine temayül eden bazı maddeleri muhtevi bir iptidaî fasıl mevcuttu. bu fasıl, müsbet mevzuatı kanuniyeyi muhtevi bir memlekette lüzumsuz addedilerek hazfedildi. 11 inci maddede [mevadı hukukiyede hâkim, vazıh bir hükmü kanunî bulunmadığı ahvalde bir hakkaniyet memurudur. Hakkaniyet; müsbet olan kanunun sükûtu takdirinde kanunu tâbiiye veya müktesep âdetlere rücu etmektir.] deniyordu. Görülüyor ki burada hakkaniyet, tamamen mütemmim bir hukuk menbaı olarak telâkki edilmiştir.

Asıl kanunu medeniye gelince; bundan üç maddesinde bahseder 565, 1135, 1856 gayrı menkule duhul ve hissedarlar arasında hisselerin mukavele ile tefrik ve tesbitine mütedair ve nadir ahvale münhasır bulunan 1856, ve 565 inci maddeler o kadar haizi ehemmiyet değildirler. Fakat bu mutlak bir sükût da değildir. Mukavelelerin tarafları yalnız mukavelede izhar olunan şeylerin ifasına değil belki hakkaniyet örf ve adet ve kanunun mahiyeti itibarile vecibeye izafe ettiği bütün netayiç ile ilzam ettiğinden bahseden bilhassa 1135 inci maddede sarahaten hakkaniyetten bahseylemiştir. Bunda bir prensip tarzı mevcuttur. Burada hakkaniyet hakikî bir hukuk menbaıdır. Ve kuvvei mücbiresi tarafların rizasından doğan kuvvete inzimam eder. Fakat tatbik müşkülâtı büyüktür ve Fransız temyiz mahkemesi 8 ağustos 1900 tarihli kararında bunu sarahaten zikretmiştir (hiç bir hakkaniyet mülâhazası, tarafeyn arasında serbestce ve kanunen aktedilmiş olan ve onlar için bir kanun mahiyetini haiz bulunan muamelâtı tadil için hâkimlere selâhiyet vermez.)

İsviçrede, kendisine ilmî bir kanun yapabilmek bahtiyarlığına nail olan bu memlekete hakkaniyetin bir hukuk menbaı olduğu sarahaten ve vazıhan kabul edilmiştir.

660

Umumî mahiyeti haiz bu kaideden [1] ayrı olarak borçlar, kanununun bir çok maddeleri hâkime eğer tensip ederse hakkaniyet namına kanunun şiddetini tadile müsaade etmektedir. (Borçlar kanunu 26, 39, 44, 52, 54, 352, 173, 393) İsviçre hâkimi, mes'uliyeti hukukıye mesailini hakkaniyet icap ediyorsa temyiz kudretini haiz bulunmayan ehemmiyetsiz bir zarar failini mahkûm edebilir. Eğer zarar ne kasten ika edilmiş ne de büyük bir ihmal ve ihtiyatsızlığa müstenit bulunmamış ve tazmini borçluyu fakru zarurete ilka edecek mahiyette bulunmuş ise kezalik hâkim tazminatın mikdarını tenzil edebilir. ihmale müstenit bir hata ile iptal edilen akitlerde akdin bu lanından mütevellit tazminattan daha fazla tazminata mahkûm edebilir. Nihayet hakim, istisna akdinde evvelden tahmin olunamayan hallerde gerek fiyatı tezyit ve gerek mukaveleyi fesih selâhiyetini de haizdir.

İngilterede hakkaniyet mefhumu bütün hukuk tarihine hâkimdir. Equity (Chanclier) hakkı kazasından doğmuştur. Ta iptidasından itibaren hakkaniyet, müstakil, ve vicdanın emirlerini esas ve (Common law) ın sertliklerini tadili hedef ittihaz eden ve onun noksanlarını itmam eyleyen bir hukuk menbaı ve bir hukuk sistemi olarak devam etmektedir. Hakkaniyetin cezrî fikri hukukun iyi tatbik edilmesindedir. Hakkaniyet hukuku biri Statüte Common law diğeri l'Equity diye iki kısma ayrılması itibarile değil, bu tefriki teşkilâtı adliyede de tatbik ederek Common law Equity mahkemeleri ihdas etmesi, itibarile haizi ehemmiyettir.. [16] ıncı asırdanberi Equity sistemleştirilmiş bir kül hukuku olmuştur.

Romada, hakkaniyet, esaslı bir prensip ve aynı zamanda hâkimi ve vazı'ı kanunu ilham eden bir fikirdir. Hakkaniyet, aequum muhtelif rabıtalar ile merbut mevcudat arasındaki nisbî müsavattır. Roma hukuk felsefesinde de hakkaniyet adalete hâkimdir. Justitia, Jus kelimeleri emrolunan şeyi ifade eder. Diğer taraftan hakkaniyetin protörlerin kazasında ne kadar şayanı hayret bir vasıta olduğu malûmdur. Yunanistanda hakkaniyetin klasik filezoflar tarafından adalet ile hukuk fikirlerinden ayrı bir fikir olarak izhar edildiği anlaşılıyor, bununla beraber

[1] İsviçre kanunu medenisi, Hal darülfünunu muallimlerinden profösör Huber in riyaseti altında ince bir tetkik ve derin münakaşata mevzu olmuştur. Mezkûr kanun yalnız tedvin ve teyit için muvafık olanı değil, fakat zamanımızda mevcut ve münaziünfih muhtelif nazariyelerden ilmî sistemi taharri ve kabul etmiştir. 1804 tarihli Fransız kanunu medenisinde hâkim olan ruhun bu olmadığı malûmdur, o zeman, seri ve pratik bir kanun istihdaf edildiği cihetle yalnız mevcut olan hukuk bazı maddeler ile tesbit edilmiştir.

191

hakkaniyet, Yunanistanda Romadakinden ayrı bir mefhum olarak tezahür ediyor sebebini bilâhara göreceğiz.

***

Şu suretle tarihe ircaı nazar edildiği takdirde hakkaniyet, hukuku menabinden biri takip eden bir mefhum olarak görünüyor. Bütün milletler onu tanımışlardır. Bundan şu netice istihsal olunuyor: asrı hazır hukukculeri bu mefhumu tarife ve hukukun menabii arasında ona hakikî bir mevki izafe etmeğe muvaffak olacaklardır. Halbuki bu gün cereyan eden onun büsbütün aksidir. Biz henuz klasik romanın kademesindeyiz. klasik Romada bu mefhumun ehemmiyet ve nufuzu kendisi hakkındaki telâkkiden daha aşikâr ve şayanı dikkat idi. Fakat en iyi roma hukukşinaslarına nazaran [adalet, hakkaniyet] rabıtasının henuz müphem oldukları hadiseler çoktur. Mes'eleyi en fazla tamik ettiği anlaşılan [Viyot] bu noktaya mütedair bir çok metinleri mukayeseden sonra sarih bir hüküm vermek mümkün olmadığını söyleyor, o asırdan beri henuz tarakki etmediğimiz anlaşılıyor, hakkaniyet, adalet mefhumuna muvazi bir mefhum olarak kalmıştır. Fakat o kadar müphem ve gayrı vazıhdlr ki hiç bir zaman kat'i bir tarif teklif edilememiştir. Sekizinci sene kanun projesinin ilk fiili, hukuku tabiiyeden bahsediyordu. Halbuki bu tabir de müphemdir — [Denog] hakkaniyeti, adaletin tahtında bir mefhum ve daha ziyade muayyen bir nevi için ihzar edilmiş bir sureti hal olarak talâkki ediyor. Ve adaleti umumiyetle neviler için yazılmıştır diyor, bu müellifde İngilizlerin (Equity) telâkkisi hâkim görünüyor.

Geuy hakkaniyetin müphem ve iki manalı bir mefhum ifade ettiğini ve hiç bir şeyin ona adalet mefhumundan tefrik etmediğini söyleyor Ve onu [büyük adalet ağaçlarından kopmuş bir dal] dır diyor, Bu ya muhakeme eden aklın [raison raısonnant] y ardımı olmaksızın en iyi sureti halle giden bir gırizedir, ya adalet fikrinin hadiselere tatbiki, ve umumî fikre tekaddüm eaen şeraiti ferdiyenin bir tetkikidir.. Bazıları onda gayrı şuurî ve tefekkürsüz bir his, vicdanın bir safrası bir nevi gırize, muhiti mechul ve muhakemeden daha az toplanılır bir şey görüyorlar.

Mabaadi var

662

TETKİK VE TETEBBÜ SAHİFELERİ

İNGİLTERENİN HUKUKÎ SİSTEMİ

Mukaddime

Muharriri:
Lévi Ullmann
Paris Darülfünunu Hukuk Fakültesi profesörlerinden

Mütercimi:
Ali Rıza
İzmir Cümhuriyet müddeiumumisi başmuavini

I. — İngiliz hukuku tarifi

Sureti tanzim ve tensiki bu etüdün mevzuunu teşkil eden İngiliz hukuku, tam bir surette, nefsi ingiltere hukuku, yani Manşin öte tarafındaki Büyük adada, şimalde « Cheviot » dağları ve cenüpta Fransız sahillerinin karşısına isabet eden deniz hattı arasındaki arazide cari olan Hukuktur.

Bu « *İngiliz hukuku* » tabiri tam bir mana kast edildiği takdirde ne « Anglo - sakson hukuku » (veya İnğiliz lisanı konuşan memleketler) ne « İngiliz İmperatorluğu hukuku » ve hatta Büyük Beritanya hukukunun meradifi talâkki olunmamalıdır.

Meşhur 1603 ittifak aktile İngiltereye raptedilmiş ve 1707 de parlementosunun ilgasında bu rabıta bir kat daha kuvvetlendirilmiş olan

667

İskoçya, esası Roma hukuʼu olan kendisine has bir hukuk muhafaza etti. İngiltere parlementosu tarafından kabul edilen kanunların bu hususta sarih bir kaydı ihtiva etmek suretile bu memleket hakkında kısmen veya tamamen kabili tatbik olmadıkları ilân edilebilir. Bunun aksine olarak parlâmento, yalnız İskoçyaya mahsus ahkâm kabul edebilir. Bu kayıtlar haricinde bütün kanunlar her iki memleket hakkında müşterektir.

Komşu adaya karşı asırlarca şekli bir çok defʼalar tadil edilen ve hukukunun teşekkülünde müessir olmuş bir tabiiyet rejimi altında bulunmuş olan İrlânda 1800 tarihli ittifak aktinden beri müttehit kıralllığın eczasından bulunuyordu.

(Dail Eireann) tarafından 25 teşrinevvel 922 de kabul ve İngiltere parlementosunca tescil ve ayni senenin kânunuevvelinin altısında Kral tarafından tenfiz edilmiş olan yeni kanunu esasî (25 kânunu evvel 920 tarihli kanunu esasinin ihtas ettiği vaziyeti muhafaza etmiş olan adanın şimal kısmı Ulster müstesna) 41 inci maddesile, serbest İrlanda devletine *(İrish Eree State)* kanada Dominyonunun nazırı olan bir teşriî istiklâl bahşetti.

Uzun zaman ayrı bir kıralllık olarak kalmış olan Man adası *(İnsula Eubonie)*hâlâ gayet acaip müstakil bir takım siyasî müesseselere maliktir. Bu adanın kendine has bir hukuku ve mahkemeleri mevcuttur. İngiliz Parlementosunun kabul ettiği kanunlar, içlerinde yazılı sarih bir kaydı ihtiva etmedikçe bu ada hakkında tatbik kabiliyetini haiz olmazlar.

(Jan santer) in halefleri elinde bulunan (Normandiya) dokalığının son parçalarını teşkil eden ve (Cottentin) e mücavir bulunan manştaki adalar *(Chennel Islands)* de de aynı vazʼiyet mevcuttur. Bu adaların Norman sakinleri, istiklâllerine karşı muasır iktisadî vekayiin temadisine yardım ettiği bir kıskançlık muhafaza etmişlerdir. Kral beşinci Jorj, harpten sonra bu adalara yaptığı bir ziyarette halk kendisini şu kelimelerle selâmlamıştır.

"Haşmet meap, biz sizi kralımız olarak değil, Dükümüz olarak selâmlıyoruz. Siz bizim için İngiltere kralı değil Normandya dokasısınız.,, Jersey adasında *(Romalıların Caesareası)* hukuku teamüliyenin esası, Norman Hukukundan, *XII* inci asırdaki *(Grand Couttumier de Normandie)* den iktibas suretiyle vücude gelmiştir. Ve geçen asrın ortalarında yapılan resmî bir anket gösteriyor ki bu hukukun anʼanesi o tarihte henuz pek canlı bulunuyordu. Adanın kanunlarını yapan küçük bir parilman olan Jersey hükûmetleri, normanca lâtif bir isim olan (Cohue) ismini taşır.

Bu sayilan arazi, Beritanya adalarına aittir. *(British İslandes)* İngiltere imparatorluğunu teşkil etmek için bu ilk gruba, İngilterenin deniz aşırı müstemlekelerini *(Britsh Dominions beyond the seas)*, mahmî devletleri ve diğer tâbi memleketleri ve nihayet cemiyeti akvamın idaresini

kendisine tevdi ettiği manda altındaki araziyi de ilâve etmek icap eder. Kendi içlerinde de siyasî vekayiin vücuda getirdiği nihayetsiz taksimatı ihtiva eden bu muhtelif arazi de, pek çok hukukî cüz'ütamlar *(Unités Juridiques)* mevcut bulunmaktadır. Ve henuz hududu eyi çizilmemiş bir tamamiyete mazhar olmakla beraber, Bu muazzam imperatorluğu terkip eden *(Entité)* lerden her birinin kendine has bir hukuku vardır. Bunu anlamak için İngiliz mukayesei kavanin (Legislation Comparée) cemiyeti tarafından, bu cemiyetin gazetesinde her sene neşrolunan *(British Empire)* de cari kanunların umumî (Fakat hiç bir vechile tamam olmıyan) listesine şöyle bir göz atmak kâfidir. Bu nefis gazetenin üç aylık nushalarından ikisini bir çok senelerden beri tamamiyle kaplayan, bu etüd, biri nefsi İngiltere, onüçü deniz aşırı müstemlekelere mahsus olmak üzere ondört fasıl başı ihtiva etmektedir. Çok manidar olan bu listeyi muhtelif paragraflariyle birlikte naklediyoruz;

I . — Beritanya adaları (Müttehit krallık. Man, Jersey adaları, şimalî Irlanda, serbest Irlanda devleti.)

II. — Şimalî Amerika (Kanada Dominiyonu, Alberta, İngiliz kolombiası, Manitoya. Yeni Bronşevik, yeni Iskoçya, Ontariyo. Prens Edvart adası. Kebek Saslatchevan new Foundland. ber mudler

III.— Avusturalya *Komonvalti.* (Ce..ubî yeni gal *Q*ueensland. Cenubî avusturalya,

Tasmanya. Viktorya. Garbî avusturalya, Papovazya

IV.— Yeni Zelanda

V.— Garbî Büyük Okyanos. (Fiçi. Jilber ve Elis adaları. İngiliz salamonu adaları

VI . — Cenubî Afrika. (Cenubî afrika ittihadı. Ümit burnu. Natal Oranj serbest devleti şimalî Rodezya cenubî Rodezya. Transıval)

VII . — İngiliz Hindiyası, (Hint kuvvei teşriiyesinin *(acts)* leri, (nizam, kanun) valii umuminin (*acts*) leri Madras Bombay, Bingale, müttehit ayaletleri. Pencap, Birmanya. Bihar Orisya. merkez eyaletleri. Assam. Hindistanın idaresine dair olan Actin 71 inci maddesi mucibince isdar olunan nizamnameler ayni act'in 72 inci maddesine tevfikan isdar olunan iradeler (Ordonnance)

VIII. — Şark müstemlekeleri (Seylân Hong - Kong. Malezya federal devletleri. Boğaz müesseseleri Moris. Şimalî Borneo devleti Seycheles)

IX. — Garbî Afrika. (Gambi, altun sahil "Kotdor,, (Achantis. Şimal arazisi. İngiliz Togolandı) Nijerya Sierra - Leone

X. — Şarkî afrika (Kenya, Niyasa Mahmiyesi Tanganika Ugan la Zengibar Sûdan)

XI. — Cenubî atlas okyanosu (İngiliz Güyanı).

XII — Garbî Hindistan. (Bahamas, Barbat. Jamayk. "Vent,, sahili tarafındaki adalar (Grenade, Saint - Tucie Senvensan) Tirnite ve tabago),

XIII.— Akdeniz (Cebelüttarik, Kıbrıs, Malta)
XIV.— Filistin.

İngiltere İmparatorluğu yanında şimalî Amerika Hükûmeti müttehidesi Cumhuriyeti de ehemmiyetli bir hukuk tenevvuu mınzarası arzeder. "Federal, Legislation,, a müvazi olarak bir de "*State Legislation*,, vardır ki bu yüzden hükûmeti müttehide dahilinde kaza ve Nahiye hukukları hesaba katılmaksızın, 48 muhtelif hukuk vücude gelmiştir,

***

Bütün bu hukuk sehabı arasında, İngiliz hukuku üzerinde cari olduğu arazinin nisbî küçüklüğüne nazaran, sönük bir yıldız teşkil etmiyor mu. ?

Böyle düşünmek hatadır. "*English Speaking people*,, hukuku, ne bir sehap; ne de feza içinde şuraya buraya dağılmış bir cümlei kevkebiye silsilesi manzarasını andırır. Teşbihimizde astronomie sahasından ayrılmamak için diyeceğiz ki, Anglo Saxon hukuku daha ziyade bir alemi şemse benzer ki, bu alemin güneşi İngiltere hukukudur. Bütün sistem bunun etrafında döner. Kendisi o âlemin hayat menbaıdır. Ziyasiyle onu geçindirir, merkez ve mihrak odur.

Bütün Anglo - Saxon hukuku, sırf İngiltere hukukundan çıkmıştır. Bu inkâr edilmiyecek bir noktadır, Muayyen istisnalardan sarfınazar edilirse, yukarıdaki listede zikri geçen bütün arazide, hatta, atlas okyanosunun diğer tarafındaki hükûmetler dahilinde ki bunların ilk banileri bu uzak sahillere ana vatanının kanunlarını da beraber götürmüşlerdi, Carî olan hukukun esası *(Common law)* dır. Ve burada bu tabiri, kitabımızın ilk faslında istihracına çalışacağımız dar teknik manada değil, fikrinden ziyade hisse hitap eden İngiliz toprağında asırların vücude getirdiği mektup ve gayri mektup kaideler, düsturlar ve örfler hey'eti mecmuasını zihinde canlandırmağa en elverişli bir tabir olarak kabul etmek lâzımdır. İstisnalar, yukarıda gösterilen İskoçyadakinden maada, pek azdır. Misal olarak bilhassa şunları zikredebiliriz:

14 üncü Lui tarafından 1663 de kanun haline getirilmiş ve Fransız işgalinin nihayetinden sonra da *(acte de kuébec)* denilen 1774 tarihli bir teşkilâtı kanuniye muhafaza edilmiş olan Paris örfü *(Coutume de Paris)* inin iki asırlık varisi 1866 tarihli bir kanunu medeni ile idare edilmekte bulunan kebek Provensi eski aşağı kanada *(basse - Canada)*. Fransız hukuku, müttehidei amerikadaki *(Luiziyana)* hukukunun da esası olarak kalmıştır. *(Romano - Hallandaise)* ırkı, büyük Beritanya imperatorluğunun bazı aksamında ve bilhassa cenubî afrika ittihadında ve Seylânda "*Roman - Deuthe law*,, namı altında hâlâ caridir. Ve bu gün İngilterede ve kapta- mükemmel surette etüt edilmiş bir kazaî kararlar mecmuası teşkil etmektedir.

İngiliz hukuku bu suretle, bütün Anglo - Sakson hukukunun az çok eski bir şekil altında - esası olarak muhafaza edilmiş olmakla kalmamıştır. Bu hukukun başlıca kanunları ve mahkemelerin büyük asrî kararları bütün bu havalide (ve hatta bütün istisnaların da fevkinde olarak) hususî bir hulûl kuvvetine malik bulunuyor. Mektup hukuk sahasında İngiltere, 19 uncu asrın son yirmi senesinden beri iş hukukunun (Ticaret hukukunun - *Droit des affaires*) hassaten amelî olan ve hukukî vuzuhsuzluğa o kadar tahammülü olmıyan aksamın da (sermaye ve eşhas cemiyetleri, ticaret senedatı *(Effet de Commerce)* emtia satışı iflâs Tasfiye, Bahrî sigorta gibi) gayet geniş bir tedvin (*Cidification* eseri vücude getirdi.

Bu misal sirayet etti. ve İngiliz kanunları, bütün anglo sakson arazisinde gayet ehemmiyetsiz farklarla kabul edildi. Bu suretle, İngiliz lisanı konuşan memleketlerde yarı tedvin edilmiş muazzam bir ticaret hukuku meydana geldi. Diğer taraftan, en âli ingiliz mahkemeleri tarafından sadır olan kararların, gerek İngiliz adaletinin âlemşumul şöhreti, gerekse faslettikleri mes'elelerin bütün bu memleketler arasında müşterek mesailden olması hasebiyle, bu mahkemelerin kendi kaza hudutları haricinde de ilmî ve manevî büyük bir itibara mazhar olması gayet tabii telakki edilebilir. Bundan maada İngiliz teşkilatının en yüksek uzuvlarından biri olan kralın hususî meclisi "*Conseil privé du Roi*„ adlî komisyonu *Commission Judiciaire* (*Judicial Committle of the privy council*) vas tasiyle yüksek bir kaza selâhiyetine maliktir. Ve, (Lortlar kamarası) nın haiz olduğu aynı mevki ve dereceyi haiz olan komisyon nefsi İngiltere haricinde bulunan bütün istinaf mahkemelerinin mukarreratı hakkında bir mahkemei temyiz vazifesini ifa eder. Böyle bir mahkemenin nufuzu ve isdar ettiği kararların direktifi, Angılo - sakson hukukunun Bir çok mühim şubeleri üzerinde kendini hissettirmektedir. -Nihayet bu sayılan ahvalin haricinde olarak da İngiliz hukukunun bazı müesseseleri, gerek hususî metinler, gerek mahkemeler vasıtasiyle veya kitapların tesiri altında olarak hukukunun esası istisnaen İngiliz hukuku olmıyan memleketlere girmeğe muvaffak olmustur. Meselâ *Trust* ve *Trustees, Ageney* (Acte secellé) Miras idaresi gibi büyük Millî İngiliz hukuk müesseseleri bu kabildendir:

Neredeki Roma hukuku varislerine cari hayatın ihtiyaçlarına en muvafık surette tekabül edecek vesait bırakmamıştır; Orada İngiliz hukuku kendini ilzam etmiştir.

Fakat İngiliz hukukunun. Anglo - sakson dünyasının her noktasındaki bu parlaklığını, bilhassa onun hukukî sisteminde yani ahkâmı mevzuasının tedvinine yardım etmiş olan muhtelif anasırın tertip ve tanzimindeki Orijinalite temin etmiştir. (*Eguity*) *(Statute Law)* ve (*Common*) arasındaki ananevî tefrik, mektup hukuk menbalariyle gayri mektup

667

hukuk menbalarına verilen mütekabil kıymet, kaziyei muhkemenin (*Chose Jugé*) haiz olduğu nufuz ve tesir (*Reports*) ların vücude getirmesi ve kullanılması, hulâsa. Manşın öte tarafındaki hukukcular (*Lawyers*) tarafından *XII* inci asırdan beri düşünülmüş ve kurulmuş olan sistemin esaslı ve hakim unsurları; az çok inkişaf etmiş - hatta bazen ifrata bile vardırılmış - bir şekilde, İngiliz ve Amerika bayraklarının dalgalandığı bütün kıt'alara yayılmış 150 milyondan fazla muazzam bir insan kütlesini idare ediyor.

Verdiğimiz izahattan şu netice çıkıyor: Anglo-sakson hukukşinaslarının da tahtı tasdikinde olduğu gibi, bu muazzam camiada cari hukukun en ufak kısmına bile nufuz etmek için İngilterenin hukuk sistemini bilmek zarureti vardır. Bilmukabele, bu sistemin istinat ettiği ana hatları bildikten sonra da; Büyük Beritanya imparatorluğunda veya Müttehidei Amerikada carî olan muhtelif (*Hukuk*) lardan her hangi birinin tetkiki kolaylaşmış olur.

* * *

İngilizler, hukukî sistemlerindeki bu derin hususiyetin farkındadırlar, ve bunu müteaddit def'alar anlatmışlardır. Londurada hukuk fakültesi reisi, aziz arkadaşımız ve dostumuz profösör Edvard Jenks, bu hakikatı kuvvetle ilân ediyordu. Bir yazısında diyordu ki: " modern dünya esaslı olarak yalnız iki büyük orijinal hukuk sistemi tanıdı.: Roma hukuku ve ingiltere hukuku„ esasen bu iddia, bir ingiliz muharririnin kaleminden yeni çıkmış değildir. Bil'akis, bu fikir, İngiliz hukuk edebiyatının ilk eserlerinde dermeyan olunmuş ve ondan sonra sık sık tekrar edilmiştir. Bu neşriyat ayni zamanda, İngilterede mukayeseli hukuk ilminin teessüsünde kuvvetli esaslar teşkil etmiştir.

İngiltere hukuku ile Avrupa (*Continent*) hukukunu - bilhassa Fransız hukukunu - karşılaştıran ilk mukayeseli yazı, Fortes cue nin meşhur (*De Laudibus Leguni Angilive*) isimli eseridir. Bu eser onbeşinci asırda (1463 ve 1471 seneleri arasında) Fransız toprağında bir menfa hayatı esnasında vücude getirilmiştir. Büyük bir hâkim olan muharrir (*Lâncastre*) lerin davasını benimsemiş ve kraliçe Margarit Danju ile beraber (Loren) e gelmiştir. Kendisi genç prens Edvardın mürebbisi ve (*Chancebier*) si idi: prensle çansöliye arasında cereyan eden bir muhavere (*Dialogue* tarzında İngilterenin siyasî, adlî ve hukukî teşkilâtiyle hariçte tetkik ve müşahede ettiği hukuk arasında mukayeseler yaptı. Bu mukayeselerde, Eserin isminden de anlaşıldığı üzere daima memleketi methediyordu. (*De Laudi bus*), Bilâhara Fransada intişar edince büyük bir şöhret kazandı; müteaddit def'alar bu eserden bahseden (*Montesgieu*) ondan sarih surette mülhem olmuştur.

664

De ladibus dan daha tanınmış, daha istifadeli ve daha kurunu vustaî bir mukayese *Doctor and student* (Doktor ve talebe) ismiyle maruf bulunan iki eski diyaloğda mündemiçtir. Bu eserin muharriri öyle anlaşılıyor ki, 1460 ile 1540 seneleri arasında yaşamış olan Christophe Saint - Germain isminde bir "*inner Tenple*„ (Barrister) i dir. Mukayese, o zaman teşekkül halinde bulunan İngiliz hukuku ile İngiliz (*Eguitê*) sinin inkişafına büyük yardımı dokunmuş olan Klise hukuku arasında yapılmıştır. Nihayet william Fulberk (yahut Fulbereke) 1601 tarihinde, bir kilise hukuku âlimini, bir Roma hukuku mütehassısını ve bir (*Barister*) i konuşturan onbeş diyalog vücude getirdi. *Parallels of Conferance of the civil law the comon law and the common law of this Realme of England* ismini taşıyan eser şunu gösteriyor ki, İngiliz hukukunun (*İnstitutes*) leri intişar ettiği 17 inci asırda, İngiliz muharrirleri, mukayeseli usul sayesinde, kendi hukuk sistemlerinin orijinalitesine tam bir vukuf ve kanaat hasıl etmeğe muvaffak olmuşlardı.

Aynı kanaat, İngilterede (Tarihî mektep) in müessesesi olan (John selden in büyük eserinden de istihraç olunmaktadır. M. Haldswort diyor ki: " diğer hukukî sistemler hakkındaki derin vukufu sayesindedir ki John Selden kendi zamanında mevcut İngiliz müessesatının iptidaî vaz'iyetini, eşkâlini ve geçirdikleri inkilâbı istihraca muvaffak olabilmiştir.»

18 inci asrın sonunda ve 19 uncu asrın başında İngiliz hukukunun (*Courps Juris*) i, Blackstone sayesinde, bu hukukun menbaları hakkında ilmî bir teşrihi de ihtiva eden kat'î şeklini aldığı vakit bu sisteme karşı ilk tenkitler, o zaman avrupada itibar mevkiinde bulunan müşahedelerden istihraç olundu.

Bentham, Fransadaki (*Codification*) hareketlerinden John Austin, (Savigny) mektebinden mülhem oldu. Artık İngilterede "*Juris prudence*„ yani (hukuk nazariyei umumiyesi) teessüs etmişti. Ve bunun - yegâne değil ise bile - en başlı mevzuu hukuk menbalarının muhakemeli (*Raisonné*) bir tahlili olmak gerekti. Bunun yanında mukayeseli tetkikler de ilerliyordu. İngilterenin denizlerin ilersine doğru yayılması da bu hareketi kolaylaştırıyordu. 1834 de Burge'un *Commentaire on colonial and foroigne Laws* isimli eseri intişar etmişti. Bu eser İngiliz "*Lawyers*„ lerine ayni zamanda mukayeseli hukuk ve hukuku hususiyei düvel fikrini ilham etti. İngiliz alimleri bu iki yola da atılmakta tereddüt etmiyorlardı. Birincisinde (sumner Maine) i görüyoruz ki oxfordda 1847 de açtığı bir tedris kürsüsünden, kendisinin Hindistanda ikametini müteakip (1862 - 1869) parlak "*Historial Jurisprudence*„ mektebi meydana çıkmıştır. ikinci yolda *Westlake* vardır ki 1858 de intişar eden Ustadane şerhi, muakibi Dicey'in söylediğine göre hakikî bir mübeşşir eser olmuştur.

Bu iki yeni disiplin sayesinde, İngiliz hukuku - Feylesofların„ "ben„i (Moi) gibi - muhalif bir hukuk olarak yerleşiyordu.

669

(*Society of comparative Legislation*) un teessüsü (1894, 1895) İngilterede hukukî sistemin kıymeti hakkındaki itimadı tamamlıyordu. o sistem, sekiz asır süren ağır, fakat ayni zamanda şuurlu ve kendiliğinden husul bulma bir inkişaftan sonra, asrı hazır dünyasını kaplamıştır.

II. – İngiliz Hukuk menba'ları Nazariyesi

İngilterenin mevzu hukukunu vücude getiren muhtelif anasırın tadadı, tarifi, tahlili, tarihî inkişafları ve halihazır şekli, hassaten, mahiyetleri birbirinden çok farklı dört nevi eserde araştırılmak icap eder.

I. «*Commentaire*» (Tefsir) ler. - İngiliz hukuk menba'ları veya hukukî bir müessese hakkında herhangi bir tetkik yapmak için, fikrimizce, evvelemirde (Blackstone) un *Commentaires on the laws of England* isimli eserlerini mütalâadan işe başlamak icap eder.

Bu usulü şiddetle iltizam ederken; İngiliz müellifleri tarafından, bu dört mübarek cilde çok merbut bulunan diğer Avrupa müelliflerine tevcih edilen tenkitlere maruz bulunduğumuzdan tegafül etmiyoruz; buna karşı müdafaamız basittir.: Evvelâ, şüphesizdir ki mektup hukuk göreneği ile kafaları beslenmiş olan hukukçular, herhangi bir hukukun tetkikine yanaştıkları zaman esas metinlerle temas etmek hususunda mübrem bir ihtiyaç duyarlar. (*Condification*) olmayınca İngilterenin hukuku hususiye ve hukuku ammesini hemen tamamile ihtiva eden (*English Law*) in ilk profesörünün eseri gibi vâsi bir ilmî (*Synthése*) arzu edilen esası teşkil eder. Bu noktada bizde gayet hususî bir haleti ruhiyei hukukiye mevcuttur, ki komşularımızın bunu anlamaları lâzımdır. Bizim de kendilerini anladığımızı istiyorlarsa. Diğer taraftan biz, bir 18 inci asır müelliflerinde « *Up to date* » malûmat aramıya gitmek iddiasında değiliz; onda sadece - tabir mazur görülsün - bir sahai nuzul (*Terraîn D'atterrissaga*) arıyoruz. Fazla olarak menbalar hakkında tetkikatı sadece klâsik (*Commentaires*) lerin ilk tabılarını inhisar ettirmek hiçbir suretle mevzuu bahis değildir. Biz *Commentaire* lerden bahsettiğimiz zaman, (*Blakstonvari*) bir sentez esası üzerine kurulmuş olan ve fakat bazı defa gerek plânın ana hatlarında; gerek teferruatında ondan mühim surette uzaklaşan ve dört ciltte İngiliz hukuku amme ve hususiyesinin heyeti mecmuasını teşrih eden bütün bir hukuk edebiyatını kastediyoruz. Hassaten, Henry Yhon Stephen'in (1841) *Naw Commentaries on the Laws of Englad Partly founded on Blackstone* u veya Herbert Broom ve Edward hardley'in (1869) *les commentaires of the*

670

laws of englad isimli eseri bu kabildendir. Bu eserlerden, müteakip tabılarında tevsi ve tadil edilmiş olan ve doksana yakın İngiliz Praticien nesline millî hukuklarının esaslarını öğretmiş ve bugün bile *Law Society* (bir Muallim Mektebi) nin tedrisatında ve imtihanlarında kullanılmakta bulunmuş olan birinci eser hukuk menabii nazariyesine mahsus metnal fasıllarında (bilhassa son üç tab'ında) vukua getirilmiş olan tuhaf tadilâtile bu nazariyenin tarzı izahı hususunda İngiliz «*Lawyers*» lerinin fikrinde bugün hâlâ husul bulmakta olan inkılâba bir Avrupa karii için çok istifadeli bir surette şahadet etmektedir.

II. «*Jurisprudence*» eserleri (*Manuel*). Zamanla ve milletler arasında hukukî tabirlerin mukadderatını idare eden garip ve bazan müstehzi tali, evvelâ İngilterede ve sonraları bütün anglosakson memleketlerinde «*Jurisprudence*» kelimesine ayni devirde Fransada verilen mananın tamamile makûsü bir mana izafe etmiştir. Bu tabir, bizde, 19 uncu asırdanberi, en amelî tatbikatında alınan hukuk manasına geldiği, yani, mahkeme kararlarının heyeti mecmuası manasını ifade ettiği ve buna mukabil, (*Doctirine*) tabiri ile de müelliflerin fikirleri kastedildiği halde, İngilizler, bilâkis, (Romence değil ise bile lâtince iştikakına muvafık olarak)«*Jurisprendence*» kelimesiyle en nazarî manasında (*İlmî hukuku*) ve diğer taraftan «*doctrine*» tabirile de muayyen bir bahis hakkında, mahkemelerin verdikleri kararlar silsilesinden istihraç olunan umumî esasları kastederler. Hulâsa, İngilterede «*Jurisprendence*» kelimesi, Yohn Austin'den beri hassaten, - Picard ın hukuku sırfa « *le Droit pure* » ve Rogoin'in İlmi hukuku sırfa « *La science Juridiqua Pure* » dediği - en yüksek derecesinde hukuk (*le Droit par excebence*) yani bütün ilmî cihazlariyle âlî nazariyelerile, tariflerile, esaslarile, nazara alınan (Mülâhaza olunan), hukuk manasına gelir. Kısaca, bu, evelleri Avrupada «*Hukuk ansiklopedisi*» yahut «*Hukuk Felsefesi*» denilen ve bugün daha ziyade «*hukuk nazariyei umumiyesi*» tesmiye edilmesine mütemayil bulunulan şeydir.

Bütün bu mütenevvi mefhumlar arasındaki farkı münakaşa etmenin ve Jurispendence tabirinin ihtiva ettiği müteaddit manaların İngiliz ve Amerikan hukuk edebiyatında tasnifini yapmanın yeri burası değildir. Biz sadece, Avrupalı karie İngiltere hukukunun membaları hakkında müfit malûmat istihsal edebileceği bu nevi eserleri bildirmek istiyoruz.

Bahis mevzuu olan bu eserler, sureti mahsusada, hukuk menbaları nazariyesinin, hatta bunlardan kısmı azamı, (bundan bahseden kısımlarında) ingiliz hukuk menbaları nazariyesinin teşrihine tahsis edilmiş değildir. Hepsi, muhtelif şekiller altında, afakî (*objektif*) hukukun, enfüsî (*subjektif*) hukukun tahliline veya hukuk müesseselerinin mukayeseli tarihinin tetkikine az çok tafsilâtlı olarak girerler. Maamafih bu noktaya işaret ettikten sonra, hemen ilâve edelim ki, bu tarzın mübdii

671

John Austin'in ve Markly'in, Amos'un, Holland'ın, sir Frederick Pollock'in, sir John Salmond'ın, M. Goadby, sir Paul Vinağradoff'ın çok maruf ve İngiltere imparatorluğu ve Amerika hükûmatı müttehidesi darülfünunlariyle mekteplerinde fevkalâde revaçta bulunan kitaplariyle Terry'ın, Carter'in, Gray'in ve Pund'in, eserleri gibi bunlara müşabih Amerikan kitaplarında: (Çünkü, hukuk sistemlerinin birliği dolayısile Amerikada «*Jurisprendence*» İngiltere dekinin aynıdır.) İngiliz hukukunun menbaları hakkında, birbirinden pek farklı noktai nazarlarla yazılmış, mükemmel izahat mevcuttur. Bu eserlere ilâveten, Lord Bryce vesair Frederick Pollock'in «*Essais*» isimli eserile Dicey'in «*İngilterede 19 uncu asırda hukukla efkârı umumiyenin münasebetleri*» ne dair olan dersler silsilesi M. Jenks'in *Treatise on Law* isimli gayet kıymetli eserile 1920 Fakülte reisi Pound'un *Thes Spirit of the Common Law* 1921 ve: 1923 *The interpretations of legal history* isimli parlak konferansları da bilhassa tetkik edilmek icap eder.

III. *Hukuk tarihi hakkında umumî eserler.* Bu zümreye dahil olan ehemmiyetli eserler nisbeten yenidir. Denilebilir ki İngilterede hukuk tarihi, ancak 19 uncu asrın sonlarında başlar. İlim âleminin kendisini vakitsiz kaybettiği 1906 (Kembriç) Profesörlerinden merhum profesör Maitland, Sir Frederick Pollock'in iştirakile, büyük ve güzel bir sa'yi mahsulü olan,«*Birinci Edvard'dan evvelki zamanlarda İngiliz hukuk tarihi*» isimli eserini bu tarihlerde yazmıştır.

Maamafih, ta 17 inci asrın başlangıcından itibaren muasır tenkit esaslarının, hukuk menbaları münakaşalarında ve «*Commonlaw*» ve «*Equity*» müesseseleri hakkında yapılan umumî tarihî taharriyatta, (1887 de teessüs etmiş olan İngiliz hukuk tarihi cemiyetinin isim ve remzini kabul ettiği) Selden tarafından tatbik edilmiş olduğu ve bunun şakirdi Matthevv Hale'nin bilâhare 1713 de The Historye of the Common lavv of England ismile intişar eden vasi bir etüt taslağı bıraktığı nazarı itibara alınırsa bu teehhür biraz garip görünür. 18 inci asır *Lawyer* lerinin alâkasızlığı kabili izahtır. Bu sıralarda İngiliz hukuku neşvünemasını tamamlamış, olgunluğunun kuvveti içinde müsbet kaidelerini temaşa ve bunların günden güne hacmi büyüyen alfabetik lügatlara dizilmesinden haz duyuyordu. Bu asır ansiklopedi asrıdır. Ayni zamanda felsefe asrıdır da; artık geriye bakılmiyor; tarih safhası geçmiştir. Şimdi daha müsait zamanları beklemek lâzım.

Blackstone, Oxford da ki derslerile fikirleri, hukukî tetkiklerin daha ilmî bir şekilde anlaşılmasına doğru çektiği vakit bu müsait zaman hulûl eder gibi oldu.

Reeves, bu yeni hareketten istifade ile: *History of the English law From the Saxon to the end of the reing of Henry VII* (1509) isimli eserini yazmağa girişti. Bu eser, bidayette iki ciltten mürekkepti (1783 -

672

1784) müteakip tabıları ve ilâveleri eseri büyüttü. Evvelâ (Philiphe ve Mary) nin saltanatları zamanında 4 cilt oldu. (1787-1814), bilâhare Elizabeth'in hükümdarlığı zamanında beş cilde çıktı. (1829). Fakat, bu teşebbüs münferit kaldı. Krabb tarafından umumun anlayacağı bir şekle sokulan ve 1869 da Finlason tarafından yeniden vücuda getirilen Reeves in bu hukuk tarihi, 19 uncu asrın ilk iki sülüsü zarfında İngiliz hukukçularına kâfi gelir gibi göründü. O vakit Brunner in mesaisi ortaya çıktı. Anglo-Norman veraset sistemi ve cinayet mahkemesinin menşei hakkında yaptığı kalem tecrübeleri Berlin darülfünununun parlak profösörünü, İngiliz hukukunun menbaları hakkında daha sistematik bir (Etüde) e sevk etti ve bu etüde Heltzendorff' un büyük ansiklopedisine kabul edildi. Buna müvazi olarak, Fransada Kont de Franqueville, Avrupaya *(İngilterenin siyasî, hukukî ve idarî müesseseleri)* (1863) ünü tanıttı, muhterem hocamız Ernest Glasson ulûmu siyasiye mektebinde okuttuğu mukayeseli kanunu medenî derslerinden manevî ilimler akademisinin takdirine mazhar olan bir (*Muhtıra - Memoire*) vücuda getirdi. (1881) bu muhtıra bilâhara, " *menşelerden zamanımıza kadar Fransa hukuku ve müesseselerile mukayeseli İngiltere hukuku ve siyasi, medenî ve adlî müesseseleri tarihi)* isimli muazzam eser olmuştur.

(6 cilt, 1882-1883) bu eserin gayet akademik olan şekli, İngilterede haksız tenkitler zuhuruna sebep oldu. Burunner'in (Etüde) ü, 1888 de Hastie tarafından terceme edildi. Bütün bu mesainin; 19 uncu asrın son 20 senesi zarfında "*Legal histori*„ nin yeniden doğuşu üzerindeki tesiri inkâr edilemez.

Bunun üzerinedir ki bir birini takiben, M. A. T. Carter'in "*History of Engliş legal institution* „ isimli eseri (1 cilt 1899) M. W. S. Holdsvvorth'un "*History of English law* „ isimli eserinin ilk üç cildi (1903 - 1914) de tekrar basılmış ve 1923 te tashihten geçirilmiştir); muhtelif müelliflerin yazdığı üç ciltlik bir eser olan ve Amerikanın "*law Sehools*„ nin bir komisyonun nazareti altında Kembriçte « İngiltere » basılan *selct Essaysin Anglo-Amerikan Legal History* « 1907-1909» ; M. Edvvard yenks, in *History of Englich law* isimli eseri « büyük bir cilt, 1912 » intişar etti. umumî harbin muvakkaten durdurduğu bu neşriyata, müteakiben sonra, o zamana kadar intişar etmiş olan eserlerin yeni tablarile devam edildi. Nihayet, en mühim hadise vukua geldi. Bu da Profesör Haldsvvorthun eşsiz *history* sinin altı yeni ciltle ikmalidir. « 1923-1926 » Bidayette yalnız bir cilde inhisar ettirilmek üzere başlanmış olan bu tarihî eser dokuz büyük cilt teşkil etmiştir.

Ehemmiyetleri birinci derecede olan bu eserlerin hepsi ayni anlayışa tekabül etmez. Bunların hepsinde İngilterenin bütün Hukuku amme ve hukuku hususiyesi tetkik edilmiş değildir. Hepsi, karii bu tarihin menşelerinden zamanımıza kadar olan bütün safhalarına isal et-

mez. Doktor Carter'in kitabı, bilhassa - hemen, münhasıran - adlî müesseselerden bahseder, *the Whole Field of English legal history* yi ihtiva etmez; buna mukabil, M. Jenks'in kitabı bilhassa bu gayeyi istihsal için yazılmıştır. Adlî mahkemelerin (*Cours de Justice*) menşeleri ve sureti inkişafları hakkında malûmat almak için, Carter'ın *History* ine ve Holdsworth unkinin birinci cildine gönderir. *Select Essays* gayet muhtelif mevzular üzerine elli altı etüt ihtiva eder ve bu etütlerin muhtevası nadiren 19 uncu asrın bidayetine kadar gelir. M. Holdsworthın bir abide olan eseri 1700 senesinde durur. Fakat, İngilterenin an'anevî hukuk sisteminin sureti teşekkülünü mütalâa arzusunda bulunan hukukçu, bütün bu mütenevvî eserlerin herbirinden ayni derecede istifade edebilir. Onların herbirinde birbirini tamamlıyacak malûmat bulabilir.

IV. *Sureti mahsusada menbalara dair yazılmış kitaplar*, yukarıda ismi geçen müelliflerin bazılarının, İngiliz hukuk tarihinin kendileri tarafından tetkik edilmiş olan her devrinin başına, müesseselerden ve mevzu kaidelerden ayrı olarak, münhasıran menbalara tahsis edilmiş kısımlar ve fasıllar ayırmak hususunda gösterdikleri ihtimama rağmen, yalnız menbalar bahsini mahsus bir eserde teksif etmek zarureti günden güne şiddetle kendini hissettiriyordu. Onun içindir ki, aşağıdaki iki kitabın birbirini takiben intişarını hiç hayrete düşmeden ve büyük bir memnuniyetle öğrenmiştik.

1 — Bu eserden biri, *St yohn's College* (Kembriç darülfünun) unda ve Londranın (*İnner Temple*) inda (*Fellowand law lekturer*) olan doktor Percey Wienfieldin *The Chife of English legal History* isimli, Harvard darülfünununda şubat- haziran 1923 de okutulmuş derslerden mürekkep ve fakülte reisi M. Roscoe Pound'un bir mukaddemesini havi bir ciltlik bir kitabıdır.

2 — İkincisi, Oxford darülfünununda ilk defa Blackstone'in işgal ettiği mahsus kürsünün Profesörü *Vinerian Professör of english law* ve Yukarıda ismi geçen dokuz ciltlik büyük «*Tarih*» in müellifi Holdsworth'in eseridir.

Memleketlerinde gayet yüksek bir itibara mazhar bulunan bu kitapların kıymetleri arasında mukayese yapmak ve Oxfordla Kembriç'ten birini tercih etmek Manş'ın beri tarafındaki hukukçuya ait değildir. Yalnız bize bu eserlerin intişarını derhal bildirmek lûtfunda bulunan âlim fakülte reisi Jenks'in fikrine imtisalen şukadarını söyliyelim ki M. Wienfield'in eserinde, (İngiliz hukuk edebiyatında şayanı esef bir boşluğun doldurulmasına yardım edecek olan) «*Bibliographique*» noktai nazar, M. Holdsvort'un kitabında ise tarihî noktai nazar hâkimdir. Üçüncü bir şahsın mümtaz bir bitaraflıkla verilmiş olan bu hükmüne biz de şahsî minnettarlığımızı ilâve ederiz. Doktor Winfield'in *Shief Sources*i ve

674

profesör Holdsworth'un *Sources And Literatüres* olmasaydı. - Mukayeseli İngiliz hukuku hakkında otuz seneden fazla süren bir tetebbüden sonra - on seneden fazla bir zamandanberi vücude getirmiye çalıştığımız bu eseri ihtimal ki asla neticelendiremiyecektik. Bu ilk kısmı yazarken o eserlerden birçok iktibaslarda bulunduk - fakat, ilmî doğruluğun emrettiği veçhile daima bunları zikrettik - Hatta bugün umuma arzetmekte olduğumuz yeni «*Elements*» [1] serisi, tamamen farklı bir metoda tâbi ve büsbütün başka bir fikirden mülhem olmasaydı, bu eserden maal memnuniye vazgeçer ve sadece allâme refiklerimizin bu iki kitabını Fransız lisanına tercüme etmekle iktifa ederdik.

III — İngiliz hukuku ve «Avrupa» hukuku

Şimdi okunacak olan sahifeler, son on sene zarfında (1917 - 1927) Paris darülfünunu hukuk fakültesinde İngiliz hukuku hususiyesinin veya en *Original* müesseselerinin tetebbüuna methal olarak müteaddit defalarda ve muhtelif şekiller altında, okutulmuş olan doktora derslerinin esaslarının bir zübdesidir. Münderecatı ilk defa darülfünun talebesine tedris edilmiş olması itibariyle eserimiz Mösyö Winfield ve Haldsworth'in eserlerine benzer. Fakat İngiliz refiklerimiz, zaten kendi hukuklarile istinas etmiş olan İngiliz ve Amerikalı samilere, her türlü sistem ve mukayese hedefi haricinde olarak İngilizce söylemiş ve yazmış oldukları halde, biz, büyük bir ekseriyeti mektup hukuktan başka hukuk tanımıyan avrupalı ve şarklı talebeden mürekkep bir sami kütlesine mukayeseli kavanini medeniyenin esaslarını izah ediyorduk. Bu şerait, Fransız hukuk tedrisatının an'aneleri ve merhum hocamız Raymond Saleilles'ın şerefli kürsüsüne merbut bulunan hatıralar, bu satırların muharririne, taban tabana zıt bir disiplin ve hattı hareket takip etmesini âmir bulunuyordu.

Tetkikine en ziyade çalıştığımız cihet, bizatihi İngiliz hukuk menbalarından ziyade İngilterenin hukukî sistemi, yani bu menbaların sureti tanzimi *(ageucement)* dir ve (*Etude*) ünüz herşeyden evvel mukayese fikrinden mülhem olmuştur.

* * *

İngiliz hukukunu Avrupa hukukundan - ve bilhassa, Napoleonun 1804-1810. «*Codifi cation*» nu ile «*Continental*» denilen hukuk sisteminin bir asır müddetle nümunesi olmuş bulunan Fransız hukukundan - ve bu

[1] Müellif, ***Elemantes D'introductipn générale àl'étude des sciences juridiques*** ünvanı altında neşrine başladığı eserler silsilesine işaret etmektedir ki mukaddemesinin tercümesini yaptığımız (İngilterenin hukukî sistemi) (Systéme Juridique de l' Angleterre) isimli bu eser o silsilenin ikinci numarasını teşkil eder.

675

hukuktan teşe'up etmiş olan diğer hukuklardan [1] ayıran farikaları hulâsaten arzetmek icap etse, denilebilir ki, bu farikalar başlıca altıya irca olunabilir.

1 — İlk evvel göze çarpan farika, «Bu mukaddemenin başında bilhassa tarife dair verilen izahattan da istihraç, olunabileceği veçhile» İngiliz hukukunun bir millî vahdete «*One people one law*» tekabül etmediğidir. Eğer, bugün hâlâ bir «İngiliz Milleti» ne mukabil bir de «İskoçya milleti» mevcut telâkki olunursa bu takdirde mütalâamızı şu şekilde arzederiz: İngiliz hukukunun toprak üzerinde iki hududu, hâkimiyetine sahip olduğu siyasî «*devlet*» in hudutlarından pek çok dardır. «*ihtilâl*»den ve «*İmparatorluk*» tan, eski rejimin bir telâketi olan kanun ve örf ihtilâfını ortadan kaldırmak için mevzu (Kanunlarda vahdet) ananesini tevarüs etmiş olan harpten evvelki ana Fransa *(France Metropolitaine)* bu hususta makûs bir manzara arzediyordu. "*bir ve tecezzi etmez*„ cümhuriyete, musavat üzere "bir tecezzi etmez„ bir hukuk tekabül ediyordu: gittikçe mıktarı azalan bazı mahallî âdetler müstesna Fransız toprağının en ufak parçalarında bile aynî hukukî nizam hakimdi. Avrupanın diğer hükûmetlerile lâtın Amerika devletleri ayni neticeye varmağa çalışıyorlardı; her tarafta millî vahdete tekabül edecek tek bir millî hukuk vücut buluyordu. Almanya ve İsviçrenin (*code*) ları yirminci asrın bidayetinde, bu hareketin ehemmiyetini gösteriyordu.

Umumî harbin neticeleri İngiliz hukuku ile Avrupa hukuku arasında mevcut bu ilk farkı azalttı. Avrupa kıt'asının siyasî coğrafiya sında vukua gelen tebeddüller, alâkadar havalide, hukuk sistemi noktai nazarından gayet nazik müşkilât doğurdu. Kanunî vahdete meftun olan avrupa memleketlerinin bu yeni vaziyetini, İngiliz hukukcuları merakla takip etmektedir. *(Society of the comparative legislâtion* - mukayesei kavanin cemiyeti), «*Bulletin*» in müdürü aziz arkadaşımız mösyü Walton'un teşebbüsü üzerine bu yeni mevzu hakkında bir anket açmış bulunuyor.

2 — İngiliz hukuku tedvin edilmiş « *Cadifié* » değildir. Avrupa hukuku tedvin edilmiştir. Bu ikinci mukayese noktasında sistemler arasındaki fark barizdir.

Tavzih edelim: Bu demek değildir ki, avrupa sistemini kabul etmiş olan bütün memleketlerde hukukun her şubesine dair mükemmel ve zamana göre islâh edilmiş « *Code* » lar vardır. Böyle olmadığı malûm-

[1] Avrupa haricinde İspanyol ve Portekiz lisanı konuşan memleketler hukukunu kastediyoruz. Müteakip izahatımızda bu hukuku da *(Continental)* hukukunda dahil farzedeceğiz.

676

dur ve bu cihetı tafsilâtile izah etmenin yeri burası değildir. Şukadarını hatırlatmak kâfidir ki, Fransada, hukuku ammenin ve hukuku idarenin mühim bir kısmı tedvin edilmiş değildir ve bu hukuk garip bir şekilde İngiliz *Equity* veya eski « yıldızlı oda - *Chembire Etoilée* » tarzlarını hatırlatacak şerait içinde inkişaf etmektedir. Diğer taraftan İngiliz hukukunun « *Codification* » dan tamamen mahrum olduğu manası çıkarılmamalıdır. Yukarıda İngiliz parlementosu tarafından son elli sene zarfında ticaret hukukuna dair vücuda getirilmiş bir çok kanunlar olduğundan bahsetmiştik. Buna 29 haziran 925 tarihli *Law of property act* kanunundan 9 haziran 925 tarihli nihaî kanunlara kadar olan ve (arazi mülkiyeti hukuku) nu hakikî surette tedvin etmiş bulunan kavanin silsilesini de ilâve edebiliriz. İki sistem arasındaki fark şuradadır ki Fransa gibi, almanya gibi, İtalya gibi, İberya şibih cezıresi . . . , gibi memleketlerde hukukun en esaslı şubelerine « bilhassa hukuku medeniye, ticaret hukuku, hukuk usulü muhakemeleri, ceza hukuku, ceza muhakemeleri usulü » dair vücuda getirilmiş « *Code* » koleksiyonları mevcut olduğu halde, İngilterede bu neviden hiç bir « *Code* » mevcut değildir. Şunu da ilâve edebiliriz ki İngiliz teşkilâtı esasiyesi avrupa kanunu esasileri tarzında hiç bir umumî metinde münderiç değildir.

3 — Avrupa sistemi carî olan memleketlerin kısmı azamında halen mer'i olan hukuk, siyasî vekayi : (İhtilâl, İstiklâl ilânı) yahut (*codifikation*) sebeplerile, yahutta her iki sebebin bir arada tesiri, neticesi olarak, nisbeten yakın bir tarihte maziden oldukca vazih bir hattı fasılla ayrılmıştır. Netekim biz, Fransada "*eski hukuk*„ (1889 za kadar) "*mütavassıt hukuk*„ (*cadifikation* a kadar ve "*bu günkü hukuk*„ diye bir tefrik yaparız; ve bu teklifi kuvvetlendirmek içindir ki, (*code civil*) i teşkil eden otuz altı kanuna bir kül halinde bir araya toplayan 30 Ventase sene XII kanununun 7 inci maddesi şu hükmü ihtiva ediyordu: (*İşbu kanunların tatbik mevkiine girdiği tarihten itibaren Roma kanunları, fermanlar (ordonance umumî ve mahalli örfler, (statut) ler nizamnameler, bu (code) u teşkil eden mezkûr kanunların temas ettiği hususatta umumî veya hususî kanun hüküm ve kuvvetini gaip ederler.*) İngilterede keyfiyet tamamen başka türlüdür. Orada hâl ile mazi arasında hiç bir set yoktur. Mevzu hukuk tarihte hatırlanmıyacak derecede eski zamanlara kadar bilâ intikal gider. İngiliz hukuku "tarihi bir hukuktur. Hukukî bir ifade ile, İngilterede "*Eski hukuk*„ yoktur

Bu hâlin neticesi olarak, mülga oldukları ispat edilmiyen en eski kaideler bile mer'i olmakta devam ederler. 19 uncu asrın başında Thorton davasında, bunun parlak bir misali görülmüştür. Bu davada müttehem, delilsiz kaldığından davacıyı kurunu vustada carî şekilde *Adlî düello* - (*Duel Judiciaire*) ye davet etmiş, fakat davacı buna icabet

etmediğinden müttehem davayı kazanmıştır. Daha yakın bir misal söyleyeyim: 1922 martında Londrada koşularda bir bahsi müşterek işinde cürüm işlemekten maznunen bir karı koca tevkif ve *cantral criminal court* mahkemesinde muhakeme edilmişlerdir. Koca mahkûm oldu; Fakat karısı, kocalık kudr-ti karinesi (*Prisomption of marital coercition*) kaidesine tevfikan beraat etti. Hakim bu kaidenin menşeini Anglo - sakson hukukunun - en eski değilse bile - gayet eski bir metni olan ve milâdın 695 - 688 senesinden beri mevcut bulunan [*Law of ine*] metninde buldu. Karinenin istinat ettiği 47 inci madde, koca tarafından çalınan hayvanı saklayan karının cezadan muaf olacağını gösteriyordu.

Demek oluyor ki, İngilterede yazılı bir hükmün veya bir örfün sarahaten ilga edilmiş olduğu ispat edilemezse bütün hukuk, yaşı ne olursa olsun, yenidir. Hatta daha ileriye vararak denilebilir ki bir kaide ne kadar eski ise o derecede kıymetlidir. İtibar eskiliğedir.

İngiliz hukukunun bu mümeyyiz vasfının neticelerinden biri de şudur ki, Fransada bizim "*tarihi menba'lar*„ ve "*teşrii menba'lar*„ diye yaptığımız tefrik, hiç bir vechile (Manch) in öte tarafına nakil ve İngiliz hukukunun tetkikinde tatbik edilemez. Merhum üstadımız (Chénon) un "tarihi„ vasfını verdiği menbaları teşkil eden ve mevzu hukukun *Droit positif* "*isbatına*„ *constater* yarayan vesikaların kısmı azamı, ayni zamanda "*Müsbet hukukunun*„ tesisine *fonder* salih anasırı da ihzar eder. İngiliz kazaî kararlarını. *Record* ları *Report* ları ve kanun kuvvetini haiz yazıları tetkik ettiğimiz zaman bu ciheti tafsilâtiyle göreceğiz.

4 — İngiliz hukukuna, en Original vasfı olan mümtaz bir "*Adlî Hukuk*„ vasfını veren şey, bilhassa, «*record*» larda toplanmış, «*report*» lere nakledilmiş ve «*ilmî Hukukunun muhterem hâkimlerinin*» kitaplarında sistematik bir şekle sokulmuş olan âli İngiliz mahkemelerinin mukarreratıdır.

(«*Record*» lar, İngiliz yüksek mahkemelerinin verdikleri kararların yazılı bulunduğu parşomenlerdir ki, bunlar, çok eski zamanlardanberi tomar halinde bu mahkemelerin hazinei evrakında saklanır. «*report*» lara gelince, bunlar muhtelif davaların bir hikâyesini ihtiva eden kitaplardır. Miktarı binlerle ciltlere baliğ olan bu kitaplar, o davalarda hazır bulunmuş kimseler tarafından tutulan kısa notlardan vücuda gelmiştir ki, hukuk mesleğinde çalışanlara kıymetli bir rehber vazifesi görmektedir. — Mütercim)

(Mabadi var)

678

Türk Temyiz Mahkemesi Kararları

Menkul malların haczi

Mahalli: Çıbık icra ve iflâs işleri tetkik mercii
Kararın tarihi: 18 eylûl 932 No. 375
Alacaklı: Ziraat bankası Çıbık şubesi
Borçlu : Hacı Memiş oğlu Mehmet

Temyiz olunan kararın hülâsası: Rehinle temin edilmiş olan alacak hakkında haciz yolile vaki takip talebi üzerine icra memurluğunca, mezkûr alacak mukabilinde terkin olunan gayri menkulün satış muamelesi yapılmadıkça menkul haczi caiz olmadığından bilbahis, bu baptaki talebin reddine dair verilen karara karşı alacaklı banka tarafından ıslah talebile şikâyet edilmekle mercice yapılan tetkikat neticesinde: İcra memurluğunca müttehaz kararın kanuna uygun olduğundan bahsile, gayri varit görülen şikâyetin reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Ziraat bankası Çıbık şubesi

TEMYİZ KARARI

Kararın temyiz müstedisine 18-9-932 tarihinde tebliğ ve temyiz istidasının 18-9-932 tarihinde ita ve kayit muamelesi ifa edilmesine göre temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki

bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü:

Alacaklı ziraat bankasının menkul haczi hakkındaki talebi mezkûr bankaya mahsus 444 numaralı kanun hükümlerine uygun olduğu gibi mülga 1424 numaralı icra ve iflâs kanununun 45 inci maddesinin son fıkraları hükümlerine tevafuk ettiği halde yazılı olduğu üzere menkul haczi caiz olmadığı yolunda karar ittihaz olunması usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar varit olduğundan mümeyyezünbih kararın 2004 numaralı icra ve iflâs kanununun 366 ve hukuk usulü muhakemeleri kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafların ileride haksız çıkacak tarafa aidiyetine 1 - 10 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No : 1098
İcra ve İflâs Dairesi Karar No : 1031

* * *

Nafaka mükellefiyeti — Hapis kararı

Mahalli : (İstanbul) İcra hâkimliği.
Kararın tarihi: 17-9-932 No. ; 932-10
Müşteki : Vildan hanım.
Maznun : Saim bey.

Temyiz olunan hükmün hülâsası: Nafaka vermeğe mahkûm edilmiş olan Saim beyin ilâmda gösterilen ödeme emri şartlarına riayet etmediğinden bilbahis mumaileyh hakkında hapis kararı verilmesine dair alacaklı tarafından vaki şikâyet üzerine yapılan tetkikat sonunda :

Mahkûm olduğu nafakayı 12-2-932 tarihinden itibaren vermediği anlaşılan ve halen vermeyeceğini ikrar eden maznun Saim beyin icra ve iflâs kanununun 344 ve 352 inci mad-

deleri mucibince 24 saat müddetle hafif hapse konulmasına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Saim Bey.

TEMYİZ KARARI

Mümeyyezünbih hüküm borçlu Saim efendiye 17- Eylûl - 932 tarihinde tefhim ve Saim efendi tarafından temyiz istidası 20 - Eylûl - 932 tarihinde verilip o tarihte kayt muamelesi icra edildiği görüldüğünden icra ve iflâs kanununun 353 üncü maddesinin tayin ettiği beş gün içinde verildiği anlaşılan mezkûr istidanın kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edilip iş anlaşıldıktan sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü :

Nafaka ilâmları borçlunun kudreti tahkik edildikten sonra verilmesine göre ilâma karşı iktidarsızlık iddiası mesmu olmamasına ve icra ve iflâs kanununun 344 üncü maddesi o gibi ilâmlarda gösterilen ödeme şartlarına riayet etmiyen borçlular hakkında mutlak bir sarahati ihtiva etmesine binaen temyiz istidasında serdedilen itirazlar varit değilse de icra ve iflâs kanununun muvakkat maddesinin bir rakkamlı bendi mucibince mezkûr kanundaki cezaî hükümlerin şümul dairesi türk ceza kanununun ikinci maddesi hükümlerine tâbi bulunduğu ve nafaka ilâmında gösterilen ödeme şartlarına riayetsizlik ancak kanunun mer'iyeti başladıktan sonra ödenmesi lüzumu tahakkuk eden meblâğların verilmemesi suretinde 344 üncü maddede yazılı suçu teşkil edeceği halde bu cihetler nazara alınmayarak yazılı olduğu üzere mezkûr 344 üncü maddenin tatbiki cihetine gidilmesi usul ve kanuna muhalif ve borçlu Saim efendinin bozma talebi bu itibarla varit bulunduğundan mümeyyezünbih hükmün zikrolunan sebebe mebni icra ve iflâs kanununun 366 ve ceza usulü muhakemeleri kanununun 321 inci maddelerine tevfikan (Bozulmasına) ve aşağıda yazılı temyiz masrafının sonradan haksız çıkacak taraftan alınmasına 2-10-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

681

Borçluya tebliğat

Veli kalfa zade Veli ağanın vaki takip talebi üzerine Arap oğlu Hüseyin zimmetinde alacağı bulunan meblâğın temini istifası zımnında haciz altına alınıp yapılan açık artırma sonunda alacaklı üstünde bırakılan gayri menkule ait ihale muamelesinin feshini mutazammın olarak Kula icra memurluğunca ittihaz edilen 24-8-932 tarihli kararın temyizen tetkiki mumaileyh Veli ağa tarafından talep olunmakla mezkûr karar ve evrakı müteferriası mütalâa ve tetkik olundu.

Dosya içinde bulunan temyiz istidası suretinin usulen müteyyezünaleyha tebliğile alınacak ilmühaberin ve verildiği takdirde cevap lâyihasının birlikte gönderilmesi lüzumuna dair mahalline tahrirat yazılmasına 3-10-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi İcra ve İflâs Dairesi — Esas: 1127 Karar: 1042

* * *

Tashihi karar talebi

Osmanlı bankası ile Sabatay Hayim efendi vesaire meyanalerinde mütehaddis davadan dolayı İstanbul asliye mahkemesi birinci ticaret dairesinden ita kılınan 18-6-932 tarih ve 137 numaralı ilâmın ledettemyiz tasdikına dair mülga icra ve iflâs işleri tetkik hey'etince ittihaz olunan kararı havi 31-7-932 tarih ve 717 652 numaralı ilâm aleyhine mumaileyh Sabatay Hayim efendi vekilleri avukat Nesati ve Leon Amaraci beyler

tarafından verilen tashihi karar arzuhali evrakı müteferriasile birlikte mütalâa ve tetkik olunduktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Tashihi karar suretile ref'i talep edilen temyiz ilâmı kat'î mukarrerattan olup aleyhine tashihi karar caiz olmadığından bu baptaki talebin reddine ve aşağıda yazılı masrafın müsted'iye aidiyetine 2-10-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No: 1117
İcra ve İflâs Dairesi Karar No: 1037

***

Dilencilik fi'li

Dilencilikten suçlu Nesibenin ceza kanununun 544 üncü maddesi mucibince boğaz tokluğuna belediye işlerinde bir hafta müddetle çalıştırılmasına dair Fatih ceza hâkimliğinden verilen 24-4-932 tarihli ceza kararnamesinin muhalefeti kanuniyesine mebni temyizen bittetkik ceza muhakemeleri usulü kanununun 386 ıncı maddesi ceza kararnamesile hafif para cezasına veya nihayet üç aya kadar hafif hapis veya muayyen bir meslek ve san'atın icrasının tatiline dair hükmedileceği tahdidi olarak yazılı olmasına rağmen bizzuhul belediye işlerinde çalışmak cezasının ceza kararnamesile duruşmasız yapılması usul ve kanuna uygun görülmediğinden mezkûr kararın ceza muhakemeleri usulü kanununun 343 üncü maddesi mucibince bozulması lüzumu Adliye Vekâleti celilesinin 17-10-932 tarih ve 1696 numaralı yazılı emrine müsteniden C. Baş. M. U liği memuriyeti aliyesinden ihbar ve dava evrakı tebliğname ile daireye tevdi edilmekle icabı düşünüldü,

Adliye Vekâleti celilesinin yazılı emrine atfen ihbarname de dermeyan olunan itiraz varit ve bozmayı mucip kanunî sebeplerden olmakla mezkûr kararnamenin ceza muhakemeleri usulü kanununun 343 üncü maddesi hükmüne tevfikan bozulmasına ve aleyhe müessir olmamak ve tekriri muhakeme edilmemek üzere evrakın mahalline iadesine 25-10-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Türk Temyiz mahkemesi Esas No. 6654
İkinci ceza dairesi Karar No. 6140

* * *

Tütün kaçakcılığı – Ceza tatbikatı

Üzerinde beş gram kaçak tütün yakalanmaktan suçlu İsmail hakkında yapılan duruşma neticesinde 1510 No: lu kanunun 13 üncü maddesine tevfikan 25 lira hafif para cezasıyle mahkûmiyetine dair Balıkesir asliye ceza mahkemesinden verilen karar: mıkdarına nazaran maznunun bizzat istimal maksadile bulundurduğu anlaşılan tütün için 1510 No: lu kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrası delâletiyle hususî kanunlara tâbi olduğu ağır mahiyetteki para cezasının tayini lâzım gelirken mahkemece yanlış tatbikatla yazılı olduğu üzere karar verilmesi kanuna uymadığından ceza muhakemeleri U. K. nun 343 üncü maddesi hükmünce bozulması lüzumu adliye vekâleti celilesinin yazılı emrine atfen temyiz üçüncü ceza dairei aliyesince tetkik olunarak: yazılı emre matuf ihbarname müfadı varit olduğundan mezkûr hükmün 343 üncü madde veçhile bozulmasına ve cezanın çektirilmemesine dair lâhik olan ilâma baş müddei umumilik memuriyeti aliyesince vaki tashihi karar talebi üzerine dairei hususiyece betekrar tetkikat icra edilerek mahallî mahkemesince hükmolunan para cezası amme

hukukuna ait olup yazılı emirle bozulan hükmün neticesi olan para cezasının çektirilmemesi de emri kanunîden bulunduğuna göre varit olmayan tashih talebinin reddine dair sadırolan 26-1-1932 tarihli temyiz ilâmı aleyhine baş müddei umumilik memuriyeti aliyesince hafif ceza yerine daha ağır bir ceza verilmesi lüzumuna müteallik bozma kararının aleyhe te'sir etmemek kaydı kanunisiyle ittihazı lâzımgelirken bu hususta 343 üncü madde ahkâmı nazara alınmaksızın cezanın çektirilmemesine karar verilmesinde ve bu baptaki talebin reddi cihetine gidilmesinde isabeti kanuniye görülmemiş olduğundan tashihi karar keyfiyetinin ceza hey'eti umumiyesince bittetkik: kararı mutarizunbihin ve cezanın çektirilmemesine mütedair kaydın ref'iyle usulün 343 üncü maddesinin hükmü sarihi dairesinde karar verilmesi hususunda ve kanunî müddeti içinde itiraz edilerek dava evrakı 3-2-932 tarihli itirazname ile birinci riyaset dairesine tevdi edilmekle umum ceza hey'etinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü:

TEMYİZ KARARI

Her ne kadar bir hükmün maznunun aleyhine olarak yazılı emir üzerine bozulması halinde alâkadarana te'sir etmeyüp bozulan hüküm mahkûmiyetine mütedair olduğu surette bu cezanın infazı ile iktifa edilmesi icap etmekte ise de hadisede yanında istimal maksadile bulundurduğu tütün ve sığara kâadı için 1510 No: lu kanunun 13 üncü maddesinin birinci fıkrası delâletile hususî kanunlardaki ceza ile cezalandırılması lâzım gelen mahkûm hakkındaki hüküm ceza M. U. K. nun 343 üncü maddesi mucibince bozulmuş olup mezkûr 13 üncü maddedeki ceza teminat kabilinden olan cezadan olmayup hukuku amme cezası olmasından naşi bu cezanın da infazına cevazı kanunî bulunmadığı ve kanunî bir sebebe istinat ettirilmiyen bu cezanın hadisede tatbiki iktiza eden cezadan daha hafif olsa dahi nevi ve mahiyetinin başka olması hasebiyle bozulan hükmün infazı ile iktifa edilmesine ve işbu cezanın ipkasına kanunen

imkân olmadığı cihetle hafif ceza yerine daha ağır bir ceza verilmesi lüzumuna müteallik olan bozma kararının aleyhe te'sir etmemek kaydile ittihaz edilmeyerek mahkûmunbih cezanın da çektirilmemesine karar verilmesinde ve bu baptaki tashihi karar talebinin reddolunmasında isabet olmadığına dair olan itirazat varit olmadığından reddine 29-2-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Türk temyiz mahkemesi Esas : 23
Ceza heyeti umumiyesi Karar : 32

* * *

Tekriri muhakeme

Ölüm vukuatını vaktinde haber vermemekten suçlu muhtar Mustatanın nufus kanununun 31 inci maddesine tevfikan 250 kuruş para cezasıyla mahkûmiyetine dair Eflâni sulh ceza mahkemesinden verilen karar vazife meselesinin nazara alınmaması hakkındaki yazılı emre müsteniden temyiz mahkemesi üçüncü ceza dairei aliyesince tetkik olunarak hükmün usulün 343 üncü maddesi veçhile bozulmasına dair ita kılınan kararına ne yolda tekriri muhakeme edileceği gösterilmemiş olduğundan bahisle tashihi talep edilmesi üzerine tekrar dairei müşarünileyhaca tetkik olunarak mahkemei aidesine ne yolda tekriri muhakeme ve ittihazı hüküm ve karar edilmesi icap edeceğini şimdiden göstermek caiz olmadığından mezkûr tashih talebinin reddine dair tanzim kılınan 26-1-932 tarih ve 333 204 No. lı ilâma bu kerre C. B. M. U. liği memuriyeti aliyesinden ademi vazifeye müteallik bozma sebebine göre mahkemei aidesince merciinden lüzumu muhakeme kararı alınarak tekriri muhakeme ve binnetice aleyhe te'sir etmemek kaydile itlihazı hüküm ve karar edileceğinin dahi gösterilmesi hükmü kanun iktiza-

sından iken bu cihetlerin mezkûtun anh bırakılması tashihi mucip sebeplerden bulunduğu halde bu baptaki talebin reddedilmesinde isabet görülemediğinden bahisle mezkûr temyiz kararının ref'i hususunda ve müddetinde itiraz edilmesine mebni evrakı dava 18-2-932 tarihli itirazname ile birinci riyaset dairesine tevdi olunmakla ceza hey'eti umumiyesinde okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Bozma sebebine göre mahkemei mahalliyece lüzumu muhakeme kararı alınarak aleyhe te'sir etmemek üzere tekriri muhakeme ve ittihazı karar edileceğinin ilâmda gösterilmesi muktazı ve binaen aleyh itirazname mündericatı varit olmakla bu cihetin ilâmı mümeyyezünbihe ilâvesine 29-2-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Türk Temyiz Mahkemesi Esas No: 40
Ceza Hey'eti Umumiyesi Karar No: 22

İsviçre Federal Mahkeme Kararları

Satış ve ademi icra

Tercüme eden
Kemal Galip

Satış. Ademi icra - muayyen bir taş ocağından çıkarılan malûm miktarda taş satışı - Taş ocağının işletmesine arız olan jeolojik müşkülâttan mütevellit teslim imkânsızlığı - müşterinin zarar ve ziyan davası - mesnetsiz dava - Bayiin hatası bulunmaması.

Borçlar kanunu madde ; 97
Türk borçlar kanunu madde; 96

1 — Nev'en tayin edilmiş bir şeyi borçlanan kimse, o nevi mevcut ve o şeyi başka yerden gayri kabili iktiham müşkilât ve masarif olmaksızın tedarik etmek mümkün bulundukça borçtan kurtulmuş olmaz, « esbabı mucibe 1 »

2 — Mahdut bir neviden bir şeyi borçlanan kimse - bu borçta teslim edilecek şey mahdut bir stoktan alınmak lâzımdır - stokun tamamen zayi olmasile borcundan kurtulur. « Esbabı mucibe 1 »

3 — Muhtelif vadelerde teslim şartile yapılan satım mukavelesinde müteakip teslimatın icra edilemiyeceğini isbat etmek suretile müşteri mukaveleyi feshedebilir; Maamafih bu delil tahdidi bir surette takdir edilmelidir, çünkü gayri müsait istihsal şeraiti bilâhara düzelebilir. «Esbabı mucibe 2 »

4 — Gayri melhuz jeolojik ahval dolayısile istihsali fevkalâde güçleştiğinden dolayı sattığı taşları teslim edemiyen taş ocağı sahibi bir kusur işlemiş değildir, binaenaleyh ademi ifa sebebile zarar ve ziyan tediyesine mecbur olmaz. « Esbabı mucibe 3 »

Spiller aleyhine Rappersvil Nahiyesinin davası

20 Teşrinievvel 1931

A. 15 kânunuevvel 927 tarihinde müddei Rappersvvil nahiyesi, Müddei aleyh Jozeph Spillerin taş ocağını ziyaret etmek üzere « Sarnen » e nahiye meclisinden bir hey'et gönderdi. 21 kânunuevvel 1927 de Spiller, Rappersvvil nahiyesine tahrirî bir icabetle 8-10 ebadında küçük kaldırım taşlarını lüzumu olan yuvarlak taşlarla beraber satacağını bildirdi. Şerait şu suretle gösterilmişti.

20 mayıs 1928 tarihinden itibaren yevmiye otuz ton miktarında teslimat yapılacak, on tonluk bir vagonun fiyatı 435 frank, teslimat yekûnu cem'an 100 - 150 vagon; Sarnen istasyonunda teslim edilecek 4 kânunusani 1928 tarihinde müddei aleyh, müddeinin 21 kânunuevvel 927 tarihli teklifi veçhile takriben 125 vagon miktarındaki telefonla vaki olan siparişini aldığını, bildirdi. 5 kânunusani 928 tarihli mektupla Rappersvvil şehrinin inşaat komisyonu, nahiye meclisi namına hareket ederek, tahminen 120 vagon olarak siparişi teyit etti.

21 nisan 1928 tarihinde müddei, müddeaaleyhe şunu yazdı: « geçen 16 nisanda mümessiliniz vasıtaslie teslim borcunuzu ifa etmenizin gayri mümkün olduğunu şifahen bize bildirdiniz. Başlanan yolu ikmale zaruret olduğundan siparişi iptal ve başka yere müracaata mecburuz. Bundan bizim için hasıl olacak zarardan sizi mes'ul tutuyoruz.» müddei aleyh mukaveleyi icra edememesini 1928 ilk baharında Sarnen taş ocağında hasıl olan gayri melhuz müşkilât ile izah ediyordu; molozdan ibaret tabakalar görünmüş ve iyi taşlar toz haline gelmişti.

Müddei, müddeaaleyhe hiç olmazsa bir miktar taş teslim edebilip edemiyeceğini sordu; müddei aleyh 4 mayıs 1928 tarihinde şu cevabı verdi: « Bana vaki olan siparişinizi evvelce zikri geçen mektubunuzla iptal etmiş olduğumuz için kendimi diğer teslim kararları ittihazına mecbur gördüm. Halen benim için yeni siparişinizi kabule artık hakikaten imkân yoktur.„ 25 mayıs 1928 tarihinde müddei büyük zahmet ve masrafla muayyen tarih için zarurî olan kaldırım taşlarını Vaud Kantonunda Losinger ve kumpanyası ticarethanesinden tedarike muvaffak olduğunu bu muameleden dolayı nahiyenin 5916 frank fazla

masrfa duçar olduğunu, bu masraftan müddei alayhi mes'ul tuttuğunu bildirdi.Bunun üzerine müddei aleyh 1 haziran 928 tarihinde cevap verdi: "Size altmış vagon Sarnen taşı altmış vagon da Wolfenschiessen ocağı taşı teslim etmek suretile siparişinizi 16 nisanda Rapperswilde ifa etmek üzere mümessilim Graf Efendi tarafından vaki olan teklifi kabul etmediğinizden dolayı çok teessüf ederim: Bu iki teslim muamelesi tesbit edilen müddet içinde icra edilmiş olacaktı. Binaenaleyh talebinizden feragat etmeniz lâzım geldiğini zannediyorum. »

B. 30 teşrinisani 1928 tarihinde, Rappersvil nahiyesi Jozeph Spiller aleyhine şu taleplerle dava açtı:

"25 mayıs 928 tarihinden itibaren yüzde beş faizle 5916 frangın müddeiye tediyesine müddei aleyhin mahkûm edilmesi »

Müddeaaleyh talebin reddini istedi.

Sarnen taş ocağının jeolojikşeraitinin ve işletme şartlarının keşfini emrettikten sonra Obvald kanton mahkemesi davayı reddetti. Obvald kantonu alî mahkemesi kezalik talebi reddeyledi.

Müddei kararın ıslahı için müracaatta bulundu. Federal mahkeme müracaatı reddetti.

Esbabı mucibe

1 — Mevzuu taş tesliminden ibaret bulunan müddei aleyhin borcu, nev'en tayin edilmiş bir şey borcu idi, yani bu borcun mevzuu ferden tayin edilmiş şeyler değil yalnız nev'en tayin edilmiş şeyler idi. Maamafih burada mevzuubahs olan alelade nev'en tayin edilmiş bir şey borcu değil mahdut bir nevden bir borçtur ve teslim edilecek şey bir nevi malın mahdut stokundan alınmak lâzımdır; bu hususî halde satılan taş müddei aleyhin sarnendeki taş ocağından istihsal edilmek icap ediyor. (Von Thur Fransızca tercümesi 1 sayfa 51) [1]

Von Turun bu kısmını tercüme ediyoruz:

Mahdut yahut muhtelit nevden borç nev'an tayin edilmiş borcun hususî bir şeklidir. Bu borç muayyen bir neviden malûm bir miktar teslim etmek lâzım olduğu vakit değil, mahdut bir stoktan bir kısım şeyi teslim eylemek icap ettiği zaman mevcuttur. Meselâ bir gemiye yüklenmiş yahut muayyen bir çiftlik mahsulü buğdaydan on kental yahut bir sürüden on koyun Alelâde nev'en tayin edilmiş borçta borçlu intihaba mecburdur. Fakat 71inci maddenin ikinci fıkrasına göre [Türk borçlar kanunu madde:70] stokun vasatî vasfından dun bir vasıfta şey'i

Nev'an tayin edilmiş alelâde halinde nevi mevcut olduğu müddetçe borcun ifası gayri mümkün değildir ve borçlu gayri kabili iktiham masarif ve müşkilât ile karşılaşmaksızın tesbit edilen mahallin haricinde bir yerden zaruri olan miktarı tedarik eyliyebilir; bilâkis mahdut veya muhtelit neviden borç halinde borçlu stokun zayi olmasile borçtan kurtulur. (Von Thur Fransızca tercümesi 1 sahife 51, II sahife 495 bilhassa 16 ıncı numara) [2] tatkik ettiğimiz hadisede bu fark haizi ehemmiyettir; Zira eğer borçlu malûm bir vasıfta taş teslimini taahhüt etmiş olsaydı, prensip itibarile, Sarnen taş ocağının işletmesine arız olan ademi imkânı ileri süremiyecekti ve, bazı müşkilât bahasına olsa da, başka yere bakmağa, meselâ müddeinin nihayet bu malzemeyi tedarik ettiği (Bex) e müracaata mecbur olacaktı.

2—Kanton mahkemesi,60 vagon sarnen taşı ile wolfenschissen taşının teslimine dair olup müddei aleyhin 1 haziran 928 tarihli mektubunda hatırlatılan teklifin vukuunu tesbit etmiştir.İşbu tesbit keyfiyeti maddî hadiselere taallûk ettiğinden ve hakkında dosyada mevcut vesaika muhalefeti noktasından şayanı kabul bir itiraz serdedilemiyeceğinden Federal mahkemeyi takyit eder, Federal ofisini iki raporuna nazaran, bilhassa eskime ve mukavemet noktalarından wolfenschissen taşının evsafı Sarnen taşının evsafına nisbetle dundur.Maamafih müddeinin Sarnen taşı yerine bu taşı kabule mecbur olup olmıyacağını tetkike lüzum yoktur, Zira borcun mevzuu yukarıda söylenene göre, mukavele mefadına tevfikan müddei Sarnen Taşı teslimini talebe salâhiyettardı; müddei mukavelede derpiş edilen bu tarzı icrayı istemesinin esbabını bildirmeğe mecbur değildi.

Daima müddeaaleyhin 16 nisan tarihli teklifi mevzu bahs olduğuna göre mühtacı tetkik mesele olarak müddeinin mukaveleyi tamamen fes-

---

teslim edemez. Teslimin ifası için kâfi vasıfta mal kaldıkça stokun kısmen zayi olması borçluyu borçtan kurtarmaz. Bilâkis stok tamamen mahvolursa borçlu borcundan kurtulur, bir nevin famamen mahvolmasından ziyade ziyaın bu tarzda olacağı aşikârdır.

[2] 1 Sayfa 51. bir numaralı haşiyede tercüme edilmiştir. Burada II Sayfa 495 in bu hususu alâkadar eden kısmını ve 16 numarasını tercüme etmekle iktifa edeceğiz.

Borçlu hesaba kattığı stoktan teslimi ifa edemezse borçlu bulunduğu şeyi başka taraftan tedarike mecburdur. 16 numara:

Bu teslimi malûm bir stoktan ifa etmeyi taahhüt etmemiş olmak şartile

691

hedecek yerde hiç olmazsa 60 vagon Sarnen taşını kabule mecbur olup olmıyacağı keyfiyeti kalıyor. Bu hususta Kanton mahkenesi, bir ehli hibre raporuna istinaden, müddeinin müddeası hilâfına olarak bir birine karıştırılmaksızın ayrı ayrı kullanılmak şartile bu iki nevi taşın ayni yol parçasında ayni zamanda istimal edilmelerinde hiç bir fennî mahzur bulunmadığını tesbit etti. Muhtelif partiler halinde teslim şartile aktolunan satış mukavelelerinde 69 uncu maddenin birinci fıkrası [Bizim borçlar kanununda bu maddenin numarası 68 dir ve bir fıkra olarak yazılmıştır. Binaenaleyh maddenin birinci cümlesi nazarı itibara alınmak lâzımdır.] kabili tatbik olmadığından borcun hepsi bir defada talep edilemez. O halde alacaklı mukavele mefadına göre kısmen vaki olan teslimatı kabul etmekle mükelleftir. Maamafih bu hususî halde yani bu itilâfta mukaveleye muvafık olarak icrası mümkün olsa dahi ilk teslimatın ifasından evvel müddeaaleyhin mümessili müteakıp teslimatın gayri mümkün olduğunu beyan etmiştir. Bu takdirde beyanatı mezkûre muvacehesinde müddeinin mukaveleyi feshe salâhiyettar olup olmadığını bilmek icap eder. Nazariyat sahasında « Doctrine » muhtelif partiler halinde teslim suretile aktedilen mukavelelerde müteakip teslimatın icra olunamıyacağını isbat edebilirse müşterinin mukaveleyi fesheyliyebileceği kabul olunmuştur. Maamafih Federal mahkeme bu delilin kabulünde şiddetli davranıyer, zira, istihsale ait gayri müsait ahval bilâhara düzelebilir, diyor Hagenbah ve Bruhin tarafından vaki şehadetlere göre 20 mayıs için vadedilmiş bulunan 3 vagon sarnen taşının teslimine Müddea aleyhin muktedir olabilmesinin şüpheli olması keyfiyeti müddei lehinedir. Bununla beraber müddeinin 21 nisan 928 de mukaveleyi feshetmekte haklı olup olmadığını daha derin bir surette tetkik eylemesi zaittir, zira borçlar kanununun 97 inci « Türk borçlar kanunu madde 96 » maddesine müstenit zarar ve ziyan iddiasının kabulü herhalde müddeaaleyhe tevecciih eden hususun « yani 96 ıncı maddeye tevfikan mes'uliyetten kurtulmak için isbatı lâzım gelen husus » isbat edilememesi şartına bağlıdır.

3 — Ehli vukuf Sarnen taş ocağında hasıl olan tahavvülâtı bir sebebi mücbir hali olarak telâkki etmiştir. Bidayet ve istinaf mahkemeleri bu talâkki tarzını kabul etmemişlerdir; bu mahkemelerin hakkı vardır, zira bir taraftan kanun borçlunun mes'uliyetten beraeti için kusurun ademi mevcudiyetile iktifa ederken mücbir sebep meselesini münakaşaya lüzum ve zaruret yoktur. « borçlar kanunu madde 97 » « Türk borçlar kanunu madde: 96 » , ve diğer taraftan mücbir sebebin mevcudiyeti için, federal mahkemenin kabule mütemayil bulunduğu afakî nazariyeye göre' hadise müddeaaleyhin faaliyet dairesi haricinde olmak lâzımdır; burada mevzubahs olan jeolojik ahval ise buna girmez.

Kanton mahkemesi keşif esnasındaki müşahedelerine istinaden Beraut tarafından vaki şehadetle ehli vukufun izahatı atiyesini nazarı

692

itibara almıştır: ehli vukuf müteaddit defa Sarnen taş ocağını gezmeğe ve taşın teşekkülünde hasıl olan tahavvülâtı tesbite fırsat bulmuştur. Dinamitle ihraç ameliyesine pek elverişli olan ve büyük kayalık cidarın altında bulunan küçük tabakalar gaip olmuştur. Halbuki bu cidar dağ cihetinden alçalıyordu. Büyük tabakanın dinamitle işletilmesi yalnız çok masraflı olmıyacak ayni zamanda iyi taşı da fenalaştıracaktı, bunun içindir ki onu terk etmek lâzım geldi. Buna şu gayri müsait ahval de inzimam ediyor: tabakalar evvelkinden daha fazla dağa doğru eğilmiştir, üstteki tabakaları parçaladıkça bir işe yaramıyan malzeme arkaya atılacak ve taşın çıkarılması daha ziyade müşkilleştirilecekti. Bu ahval 1928 senesi zarfında işletmeyi fevkalâde güçleştirmiş ve istihsal kudreti bundan dolayı çok azalmıştır. Ehli hibre tabakaların vaziyetinde burada hasıl olduğu kadar mühim tahavvül asla müşahede etmemiştir.

Bu izahat mahkemenin adî hadiselere ait olarak tesbit ettiği hususat gibi talâkki edilmek icap eder; bu tesbit keyfiyeti Federal mahkemeyi takyit eder, Hukuk mes'elelerine ait takdirata girişmiş olduğu cihetle ehli vukuf raporunun usulü muhakeme noktasından nazara alınmaması icap edip etmediği meselesi hukuku medeniye meselesi değildir; Maamafih Kanton mahkemesi bunu usulü muhakeme hukukuna tevfikan ve zahiren haklı olarak menfi surette halletmiştir, zira mahkeme için hukukî hususata ait beyanatı nazarı itibare almamak makul idi. Bundan başka ehli vukuf Mösyö Graf dan talep ve ahzeylediği malûmatı istimal ettiği halde mahkeme tarafından müddeaaleyhin mümessili olarak bu zatın istima edilmemiş olmasından şikâyet ediyor. Lâkin burada da delillerin takdiri meselesi vardır ki Kanton muhakeme usulü hukukunu alâkadar eyler.

Eğer şu maddî unsurlar nazarı itibara alınarak müddeaaleyhe isnat edilen kusur tetkik edilirse müddeaaleyhin hiç bir kusur irtikâp etmediği teslim olunmak lâzımdır. Üzerinde müddeaaleyhin hiç bir tesiri olmıyan ahvali tabiiye mevzu bahstir. müddei aleyh için zuhur eden müşkilât ile mücadele etmek ve mukaveleyi icra edebilmek için elde bulunan tabakaların işletmesini islah eylemek mümkün olmamıştır. İkame olunan delillerden anlaşılıyor ki bu kabil müşkilât karşısında diğer müşteriler müsamaha ile hareket etmişlerdir, yani bu gibi ahval ticaret hayatının bu şubesinde umumiyetle kusur talâkki edilmemiştir.

Müddei hiç olmazsa müddeaaleyhe kendisi için mümkün olanı teslim etmeli diyemez. Zira müddeaaleyh böyle bir teklifte bulunmuştur ve müddei bunu reddetmiştir. Bundan çıkan netice müddeinin duçar olduğu zarardan müddeaaleyhin mes'ul olmamasıdır.

Nihayet müddeaaleyhin mukavele aktetmemesi icap edeceği de iddia olunamaz. Bu takdirde müddei zarar ve ziyan istemek için müddea aleyhin geçen sene mukavelenin akdinden evvel taş ocağının işlemez bir hale geleceğini derpiş etmiş olduğunu yahut kâfi bir dikkat atfederek bunu derpiş etmesi lâzım geleceğini iddia eylemesi lâzım gelirdi. Müddei bunu iddia etmedi ve edemezdi.

Hapis ile tazyik

Madde 76 — Mal beyanında bulunmıyan borçlu beyanda bulununcıya kadar icra memuru tarafından bir defaya mahsus olmak üzere hapis ile tazyik olunur. Ancak bu hapis üç ayı geçmez.

Sonradan kazanılan veya ziyadeleşen malların beyanı

Madde 77 — İcra dairesine vaki olan beyanda malı olmadığını bildirmiş veya borcuna yetecek mal göstermemiş yahut beyandan imtina etmiş olan borçlu sonradan kazandığı malları ve kazancında ve gelirinde vukua gelen tezayütleri yedi gün içinde mezkûr daireye taahhütlü mektupla veya şifahî olarak bildirmeğe mecburdur.

H - Haciz

Haciz
1 - Talep müddeti

Madde 78 — Ödeme emrindeki müddet geçtikten ve borçlu itiraz etmişse itirazı refolunduktan sonra mal beyanını beklemeksizin alacaklı haciz konmasını istiyebilir.

Haciz istemek hakkı ödeme emrinin tebliği tarihinden altı ay geçmekle düşer. İtiraz veya dava halinde bunların vukuundan hüküm kat'ileşinceye kadar geçen zaman hesaba katılmaz.

Alacaklı isterse haciz talebinin vukuuna dair bedava ve pulsuz bir vesika verilir.

2 - Hacze başlama müddeti

Madde 79 — İcra dairesi talepten nihayet üç gün içinde haczi yapar.

Haczolunacak mallar başka yerde ise haciz yapılmasını malların bulunduğu yerin icra dairesine hemen yazar.

Haczi yapan memurun salâhiyeti

Madde 80 — İcra memuru haczi kendi yapabileceği gibi muavin veya kâtiplerinden birine de yaptırabilir.

Borçlu haciz sırasında malın bulunduğu yerde bulunmaz ve hemen bulundurulması mümkün olmazsa haciz, gıyabında yapılır.

Talep vukuunda borçlu kilitli yerleri ve dolapları açmıya ve sair eşyayı göstermeğe mecburdur. İcabında zorla açtırılır.

Zabıta memurlarile muhtarların vazifeleri

Madde 81 — Zor kullanmak hususunda bütün zabıta memurları icra memurunun yazılı müracaatı üzerine kendisine muavenet ve emirlerini ifa etmekle mükelleftirler.

Köylerde haczi yapan memurun emirlerini muhtarlar da ifaya mecburdurlar.

Hacizi caiz olmıyan eşya ve alacaklar

Madde 82 — Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:

1 - Devlet malları;

2 - Borçlunun zatı ve mesleki için lüzumlu elbise ve eşyası ile borçlu ve ailesine lüzumu olan yatak takımları ve ibadete mahsus kitap ve eşyası ;

3 - Vazgeçilmesi kabil olmıyan mutfak takımı ve pek lüzumlu ev eşyası ;

4 - Borçlu çiftçi ise kendisinin ve ailesinin maişetleri için zarurî olan arazisi ve çift hayvanları ve diğer teferruatı, değilse san'at ve mesleki için lüzumlu olan alât ve edevat ve kitapları ;

5 - Borçlu ve ailesinin idareleri için lüzumlu ise borçlunun tercih edeceği bir süt veren mandası veya ineği yahut üç keçi veya koyunu ve bunların bir aylık yem ve yataklıkları;

6 - Borçlu ile ailesinin iki aylık yiyecek ve yakacakları;

7 - Borçlar kanununun 510 uncu maddesi mucibince haczolunamamak üzere tesis edilmiş olan kaydi hayatla iratları;

8 - Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde malûl olanlara baglanan tekaüt maaşlarile bu hizmetlerden birinin ifası sebebile ölenlerin ailelerine bağlanan maaşlar;

9 - Bir muavenet sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar;

10 - Vücut veya sıhhat üzerinde ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi lâzımgelen paralar;

11 - Borçlunun haline münasip evi (ev kıymetçe fazla ise bedelinden haline münasip bir yer alınabılecek miktarı borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır.)

Kanunu medeninin 807 inci maddesi hükmü mahfuzdur.

2, 3, 4 ve 5 numaralı fıkralardaki istisna borcun bu eşya bedelinden tevellüt etmemesi haline münhasırdır.

Bir malın haczi caiz olup olmadığı hakkında tetkik mercii tarafından verilecek kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Kısmen haczi kabil olacaklar

Madde 83 — Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, nafakalar, tekaüt maaşları sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratlar borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir. Ancak haczolunacak miktar bunların dörtte birinden aşağı olamaz.

Miktara veya bunun tezyit veya tenzili taleplerine dair tetkik mercii tarafından verilecek kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Yetişmemiş mahsullerin haczi

Madde 84 — Yetişmemiş her nevi toprak ve ağaç mahsulleri yetişmeleri zamanından en çok iki ay evvel haczolunabilir. Bu suretle haczedilen mahsullerin borçlu tarafından başkasına devri haczeden alacaklıya karşı hükümsüz olup icranın devamına mani olmaz.

Alacağı gayrimenkul rehinle temin edilmiş olan alacaklının mütemmim cüz olarak merhunun yetişmemiş mahsulleri üzerinde haiz olduğu hakka halel gelmez. Şu kadar ki mürte-

696

hin rehinin icraca paraya çevrilmesi için mahsullerin yetişmesinden evvel takip talebinde bulunmuş olmalıdır.

Menkul ve gayrimenkul malların haczi

Madde 85 — Borçlunun kendi yedinde veya üçüncü şahısta olan menkul malları ile gayrimenkullerinden ve alacak ve haklarından alaceklının ana, faiz ve masraflar da dahil olmak üzere bütün alacaklarına yetecek miktarı hacz olunur.

Borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz yahut istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.

Ancak haczolunan gayrimenkul artırmaya çıkarılmadan borçlu borcun itfasına yetecek menkul mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse gayrimenkul üzerinde haciz baki kalmak üzere önce gösterilen menkul veya alacak da haczolunur.

Şu kadar ki bu suretle mahcuz kalan gayrimenkulün idare ve işletmesine ve hasılat ve menfaatlerine icra dairesi müdahale etmez.

Haczi koyan memur borçlu ile alacaklının menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir.

Haczin neticeleri

Madde 86 — Borçlu, alacaklının muvafakati ve icra memurunun müsaadesi alınmaksızın mahcuz mallarda tasarruf edemez. Haczi koyan memur hilâfına hareketin cezaî mes'uliyeti müstelzim olduğunu borçluya ihtar eder.

Haczedilmiş olan mal üzerinde üçüncü şahsın zilyetlik hükümlerine istinaden hüsnü niyetle iktisap ettiği haklar mahfuzdur.

Hüsnü niyet kaidelerine muhalif olarak mahcuz mal üzerinde üçüncü şahsın iktisap ettiği haklar alacaklının haczile o mala taallûk eden haklarını ihlâl ettiği nisbette batıldır.

Kıymet takdiri

Madde 87 — Haczi yapan memur, haczettiği malın kıymetini takdir eder. İcabında ehlivukufa müracaat edebilir.

Mahcuz malları muhafaza tedbirleri

1 - Menkuller hakkında

Madde 88 — Haczolunan paraları, banknotları, hâmiline ait senetleri, poliçeler ve sair cirosu kabil senetlerle altın ve gümüş ve diğer kıymetli şeyleri icra dairesi muhafaza eder.

Diğer menkul mallar masrafı peşinen alacaklıdan alınarak münasip bir yerde muhafaza altına alınır. Alacaklı muvafakat ederse istenildiği zaman verilmek şartile muvakkaten borçlu yedinde veya üçüncü şahıs nezdinde bırakılabilir.

İcra dairesi üçüncü bir şahsa rehnedilmiş olan malları da muhafaza altına alabilir. Bu mallar paraya çevrilmediği takdirde geri verilir.

2 - alacaklar hakkında

Madde 89 — Hâmiline ait olmıyan yahut cirosu kabil senede müstenit bulunmıyan alacak veya sair bir hak hacz

697

edilirse icra memuru borçlu olan hakikî veya hükmî üçüncü şahsa bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve aşağıdaki fıkralar hükmünü bildirir.

Borçlunun alacağı veya üçüncü şahıstaki bir malı haczedilip te üçüncü şahıs borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haczin tebliğinden evvel borç ödenmiş veya mal istihlâk edilmiş, yahut kusuru olmaksızın telef olmuş ve ya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise keytiyeti, haczin kendisine tebliğinden on gün içinde icra dairesine yazılı veya şifahî beyanla bildirmeğe mecburdur. Bildirmediği halde mal yedinde ve borç zimmetinde mevcut sayılarak teslimi veya ödenmesi istenir.

Üçüncü şahıs kusuru olmaksızın bir mani sebebile müddeti içinde itiraz ve iddiasını bildirmediği takdirde 65 inci madde hükmü cari olur. Her halde üçüncü şahsın umumî hükümler dairesinde borçluya karşı müracaat ve tazminat hakkı mahfuzdur.

Malın teslimi mümkün olmazsa alacaklı mahkemeye müracaatla kıymetini ona ödetir.

Haciz istiyen kimse üçüncü şahıs tarafından verilen cevabın hilâfını tetkik merciinde isbatla ceza ve tazminat istemek hakkını haizdir.

Bu madde hükmü memuriyeti hasebile hakikate muhalif beyanda bulunan memurlar hakkında da tatbik olunur.

Üçüncü şahıstaki mal veya alacağın haczinden doğan ihtilâflara dair tetkik mercii tarafından verilecek kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

3 - Diğer haklar için

Madde 90 — İcra dairesi haczedilen hakların muhafazasına ve alacaklardan günü gelenlerin tahsiline çalışır ve lâzımgelen masrafların peşin ödenmesini istiyebilir.

4 - Gayrı menkuller hakkında

Madde 91 — Gayrimenkulün haczile tasarruf hakkı tahdit edilmiş olur. Sicille kaydedilmek üzere haciz keyfiyeti ve ne miktar meblâğ için yapıldığı icra dairesi tarafından tapuya ve mahcuz gemi ise kayıtlı bulunduğu daireye bildirilir.

Hacze yeni alacaklılar iştirak eder veya haciz kalkarsa bu cihetler de tapu idaresine haber verilir.

I - Gayrı menkul haczinin şümulü

Madde 92 — Bir gayrimenkulün haczi hasılat ve menfaatlerine de şamildir. Haciz gayrimenkul kendilerine rehnedilmiş olan alacaklıların haklarına halel getirmez.

II - Alacakları rehinle temin edilmiş alacaklıların mahfuz hakları

İcra dairesi, gayrimenkul kendilerine rehnedilmiş olan alacaklılarla kiracılara hacizden haber verir.

III - İdare ve işletme

Daire, gayrimenkulün idare ve işletilmesi için lüzum gördüğü tedbirleri alır.

Ticaret kanununun 1023 üncü maddesi hükmü mahfuzdur.

Mahsullerin toplanması, borçlunun hakkı

Madde 93 — İcra dairesi mahsullerin toplanması için lâzımgelen tedbirleri alır.

Borçlunun geçineceği yoksa kendisinin ve ailesinin geçinmeleri için kâfi miktar mahsülden veya satıldıkça bedelinden münasip miktar kendisine bırakılır.

İştirak halinde tasarruf edilen mallar

Madde 94 — Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras ya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse icra dairesi ikametgâhları malûm olan alâkadar üçüncü şahıslara haber verir.

Borçlunun reddetmediği miras veya başka bir sebeple iktisap eyleyip henüz tapuya tesçil ettirmediği mülkiyet ve diğer aynî hakların borçlu namına tesçili alacaklı tarafından istenebilir. Bu talep üzerine icra dairesi alacaklının bu muameleyi takip edebileceğini tapu idaresine bildirir.

Alacaklının bu sebeple yapacağı kanunî masraflar ayrıca takip ve hükme hacet kalmaksızın dairece borçludan tahsil olunur.

Mahcuz malların muhafazası masrafları

Madde 95 — Alacaklı haczedilen malların muhafaza ve idare ve işletilmesi masraflarını istenildiği takdirde peşin vermeğe mecburdur.

İstihkak iddiasına itiraz
A - Borçlunun zilyetliği
1 - İhzarî safha

Madde 96 — Borçlu, elinde bulunan bir malı başkasının mülkü veya rehni olarak gösterdiği yahut üçüncü bir şahıs tarafından o mal üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia edildiği takdirde icra dairesi bunu haciz ve icra zabıtlarına geçirir ve keyfiyeti iki tarafa bildirir.

İcra dairesi ayni zamanda istihkak iddiasına karşı itirazları olup olmadığını bildirmek üzere alacaklı ve borçluya üç günlük mühlet verir. Sükûtları halinde istihkak iddiasını kabul etmiş sayılırlar.

2 - üçüncü şahsın istihkak iddiası

Madde 97 — İstihkak iddiasına karşı alacaklı veya borçlu tarafından itiraz edilirse icra dairesi üçüncü şahsa yedi gün içinde mahkemeye müracaat etmesini tenbih eder.

Mahkemeye müracaat olundukta ileride haksız çıktığı takdirde alacaklının muhtemel zararına karşı davacıdan kâfi teminat alınmak şartile mahkeme takibin talikını emreder.

Kiralanan yerdeki hapis hakkına tâbi eşyaya müteallik istihkak davaları borçlar kanununun 268 inci maddesinn 1 inci fıkrasında yazılı hükümlere muvafık olmadıkça talik emri verilemez.

Dava esnasında 106 ıncı maddedeki müddetler cereyan etmez.

Muayyen müddet içinde dava etmiyen üçüncü şahıs alacaklıya karşı iddiasından vazgeçmiş sayılır.

Birinci fıkradaki hükümler dairesinde kendisine istihkak talebinde bulunmak imkânı verilmemiş olan üçüncü şahıs hacz edilen şey hakkında ve satılıp ta bedeli henüz alacaklıya

verilmemişse bedeli hakkında istihkak davası açabilir. Bu halde mahkemece ikinci fıkra hükmü tatbik olunur.

İstihkak davası üzerine mahkemece takibin talikına karar verilip te neticede dava reddolunursa alacaklının alacağından bu dava dolayısile istifası geciken mıktarının yüzde onundan aşağı olmamak üzere davacıdan tazminat alınmasına asıl dava ile birlikte hükmolunur.

Davasının reddi hakkındaki kararı temyiz eden istihkak davacısı icra dairesinden 36 ıncı maddeye göre mühlet istiyebilir.

İstihkak davası sabit olur ve birinci fıkra mucibince istihkak iddiasına karşı itiraz eden alacaklı veya borçlunun suiniyeti de tahakkuk ederse haczolunan malın değer pahasının yüzde onundan aşağı olmamak üzere itiraz edenden tazminat alınmasına asıl dava ile birlikte hükmolunur.

Koca aleyhine yapılmış bir hacizde karı şahsî malları üzerindeki haklarını kanunu medeninin 160 ıncı maddesi hükmüne tâbi olmaksızın kendisi takip edebilir.

3 - Çalınmış ve zayi olmuş şeyler

Madde 98 — Çalınmış ve zayi edilmiş şeyler hakkında kanunu medeninin 902, 903 ve 904 üncü maddeleri hükmü mahfuzdur.

İcra dairesi tarafından pazarlık suretile yapılan satış kanunu medeninin 902 inci maddesinde mezkûr resmî artırma hükmündedir.

B - üçüncü şahsın zilyetliği

Madde 99 — Haczedilen şey borçlunun elinde olmayıp ta üzerinde mülkiyet veya rehin hakkı iddia eden üçüncü bir şahıs nezdinde bulunursa icra dairesi o şahıs aleyhine mahkemeye müracaat için alacaklıya yedi gün mühlet verir.

Bu mühlet içinde dava ikame edilmezse üçüncü şahsın iddiası kabul edilmiş sayılır.

Hacze iştirak derecelerinin teşkili

Madde 100 — İlk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinciye kadar ayni derecede hacze iştirak edebilecek alacaklılar:

1 - İlk haciz ilâmsız takibe müstenitse takip talebinden ve ilâma istinat ediyorsa dava ikamesinden mukaddem yapılmış bir takip üzerine alınan aciz vesikasına,

2 - Yukarıki fıkrada yazılı tarihlerden önce açılmış bir dava üzerine alınan ilâma,

3 - Ayni tarihlerden mukaddem tarihli resmî veya tarih ve imzası tastikli bir senede,

4 — Ayni tarihlerden mukaddem tarihli resmî dairelerin veya salâhiyetli makamların salâhiyetleri dahilinde ve usulüne göre verdikleri makbuz veya vesikaya istinat eden alacaklılardır.

Bu suretle iştirak halinde icra dairesi müracaat üzerine ayni derecedeki alacaklıların bütün alacaklarına yetecek nisbette ilâve suretile haciz yapar.

120

Bunların haricindeki alacaklılar ancak evvelki dereceden artacak bedeller için hacze iştirak edebilirler.

Önce icrası lâzımgelen merasime lüzum olmaksızın iştirak

Madde 101 — Borçlunun karısı veya kocası ve çocukları ve vasi veya kayyimi olduğu şahıslar evlenme, vesayet veya velâyetten mütevellit alacakları için önce icrası lâzım gelen takip merasimine lüzum olmaksızın ilk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinciye kadar ayni derecede hacze iştirak edebilirler.

Şu kadar ki bu iştirak evliliğin veya vesayet, velâyet ve kayyimliğin devamı esnasında yahut zevalini takip eden sene içinde talep edilmek şarttır. İştirak talebine esas olan haktan dolayı açılan dava veya yapılan takibin devam ettiği müddet hesaba katılmaz.

Borçlunun reşit çocukları kanunu medeninin 321 inci maddesinde mezkûr alacak için önce icrası lâzımgelen takip merasimine hacet kalmaksızın her zaman ayni derecede hacze iştirak edebilirler.

Sulh mahkemesi dahi, küçüklerle vesayet altında bulunanlar veya kendilerine kayyim tayin edilmiş olanlar namına ayni suretle hacze iştirak edebilir.

İcra dairesi bu suretle vaki hacze iştirak taleplerinden borçluyu ve alacaklıları haberdar ederek itirazları varsa beş gün içinde bildirmelerini ihtar eder.

İtiraz vukuunda iştirak talebinde bulunan kimsenin hacze iştiraki muvakkaten kabul olunur ve yedi gün içinde dava açması lüzumu bildirilir. Bu müddet içinde dava açmazsa iştirak hakkı düşer. Bu dava seri muhakeme usulile görülür.

Nafaka ilâmına istinat eden alacaklı önce takip merasiminin icrasına lüzum olmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilir. Suiniyet hali müstesnadır.

Haciz zabıt varakası tanzimi

Madde 102 — Menkul bir malı haciz için mahallinde bir zabıt varakası tutulur. Zabıt varakasında alacaklı ve borçlunun isim ve şöhretleri, alacağın miktarı, haczin hangi gün ve saatte yapıldığı, haczedilen mallar ve takdir edilen kıymetleri ve varsa üçüncü şahısların iddiaları yazılır ve haczi icra eden memur tarafından imza edilir.

Haczi talep edilen mal gayrimenkul ise icra dairesi 91 inci madde mucibince haczi ait olduğu daireye tebliğ eder ve mahallinde tutulacak zabıt varakasında gayrimenkulün nevi ve mahiyeti ve hududu ve lüzumlu vasıfları dercolunur.

Evvelce ihtiyaten haczedilen şeylere icra haczi vazedildiği surette zabıt varakasına ihtiyatî haciz sahibinin dahi iştirak hakkı işaret olunur.

Haczi kabil mallar kâfi gelmezse veya hiç bulunmazsa bu hal zabıt varakasına kaydolunur.

Davet

Madde 103 — Zabıt varakası tutulurken hazır bulunmıyan alacaklı veya borçlu üç gün içinde zabıt varakasını tetkik ve diyeceği varsa söylemesi için icra dairesince davet olunur. Kanunen zammı lâzımgelen müddetler mahfuzdur.

Hacze iştirak halinde davet

Madde 104 — Yeni alacaklıların iştiraki ve bu yüzden ilâve suretile yapılan yeni hacizler zabıt varakasının altına işaret olunur.

Hacze iştirak eden her yeni alacaklı isterse zabıt varakasının tam bir suretini alabilir.

Evvelce haciz vazedenlerle borçlular dahi yeni iştirak ve ilâveler kendilerine bildirilmek üzere 103 üncü madde mucibince davet olunurlar.

Borç ödemeden aciz vesikası

Madde 105 — Haczi kabil mal bulunmazsa haciz zabıt varakası 143 üncü maddedeki haciz vesikası hükmündedir.

İcraca takdir edilen kıymete göre haczi kabil malların kifayetsizliği anlaşıldığı surette dahi zabıt varakası muvakkat aciz vesikası yerine geçerek alacaklıya 277 inci maddede yazılı hakları verir.

III - Paraya çevirme

1 - Satış talebi

Talep için müddetler

Madde 106 — Haczolunan mal menkul ise hacizden nihayet altı ay ve gayrimenkul ise nihayet iki sene içinde satılmasını alacaklı istiyebilir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı menkul hükmündedir.

Talep hakkı

Madde 107 — Her alacaklı mensup olduğu derece namına satış talebinde bulunabilir. 100 üncü maddenin son fıkrası mucibince hacizleri evvelki dereceden artacak bedeller için muteber olan alacaklılardan her biri dahi mensup olduğu derece namına satış istiyebilir.

Muvakkat haciz halinde

Madde 108 — Haczi muvakkat olan alacaklı satış talebinde bulunamaz ve hakkında 106 ıncı maddedeki müddetler cereyan etmez.

Satışın tatili

Madde 109 — Satış bedeli, haklarında haciz kat'ileşmiş olan alacakların mecmu miktarına baliğ olursa satış tatil edilir.

Muvakkaten haczedilmiş olan mallar ancak 113 üncü maddenin son fıkrasında yazılı hallerde satılabilir.

Haczin kalkması

Madde 110 — Bir malın satılması kanunî müddet içinde istenmez veya talep geri alınıp ta bu müddet içinde yenilenmezse o mal üzerindeki haciz kalkar.

702

Taksitle ödeme

Madde 111 — Borçlu alacaklının satış talebinden evvel borcunu muntazam taksitlerle ödemeği teahhüt eder ve birinci taksiti de derhal verirse icra muamelesi durur.

Şukadar ki borçlunun kâfi miktar malı haczedilmiş bulunması ve her taksitin borcun dürtte biri miktarından aşağı olmaması ve nihayet aydan aya verilmesi ve müddetin üç aydan fazla olmaması şarttır.

Taksitlerden biri zamanında verilmezse icra muamelesi kaldığı yerden başlar.

2 - Menkullerin satışı

Müddetler

Madde 112 — Menkul mallar satış talebinden nihayet bir ay içinde satılır.

Yetişmemiş mahsuller, borçlunun muvafakatı olmadıkça satılamaz.

Vaktinden evvel satış

Madde 113 — Alacaklı talep etmeden borçlunun talebile de satış yapılabilir.

İcra memuru kıymeti sür'atle düşen ve yahut muhafazası masraflı olan malların satılmasına her zaman karar verebilir.

Artırma hazırlık tedbirleri

Madde 114 — Satış açık artırma ile yapılır. Artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat daha evvel ilân olunur.

İlânın şekli artırmanın tarzı, yer ve günü ve gazete ile yapılıp yapılmayacağı icra memurluğunca alâkadarların menfaatlerine en muvafık geleni nazarı dikkate alınarak tayin olunur.

İhalenin yapılması ve geri bırakılması

Madde 115 — Satılığa çikarılan mal üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki artırma bedeli malın tahmin edilmiş kıymetinin yüzde yetmiş beşini bulmak ve satışı isteyenin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o mal ile temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak şarttır.

Artırma bu miktara baliğ olmazsa satış icra memuru tarafından geri bırakılır ve artıranlar taahhütlerinden kurtulurlar.

İkinci artırma

Madde 116 — İkinci artırma ilk artırmayı takip eden on beş gün içinde yapılır. 114 üncü madde hükmü tatbik olunur.

İkinci artırmada mal en çok artıranın üstünde bırakılır. Şu kadar ki satış istiyenin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o mal ile temin edilmiş ise bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olmak şarttır.

Böyle fazla bir bedel ile alıcı çıkmazsa satış talebi düşer.

Altın ve gümüş eşya

Madde 117 — Altın ve gümüş eşya maden halindeki kıymetlerinden daha aşağı bir bedel ile satılamaz.

Satış bedelinin ödenmemesi ihale farklarının tahsili sureti

Madde 118 — Satış peşin para ile yapılır. Ancak icra memuru müşteriye yedi günü geçmemek üzere bir mühlet verebilir. Satılan mal, bedeli alınmadan teslim olunmaz. Verilen mühlet içinde müşteri bedelin hepsini vermezse icra dairesince mal yeniden artırmıya çıkarılır ve 116 ıncı maddenin ikinci fıkrası tatbik olunur.

Mal kendisine ilk ihale edilen kimse ve kefilleri iki artırma arasındaki farktan ve diğer zararlardan mesuldürler. Faiz yüzde beş olarak hesap edilir.

Bu fark ve faiz ayrıca hükme hacet kalmaksızın dairece tahsil olunur.

Pazarlık suretile satış

Madde 119 — Aşağıdaki hallerde satış pazarlık suretile yapılabilir.

1 - Bütün alâkadarlar isterse,

2 - Borsa veya piyasada fiatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mallar için o günün piyasasında mukarrer fiat teklif edilirse,

3 - Artırmada maden kıymetini bulmamış olan altın ve gümüş eşyaya bu kıymet verilirse,

4 - 113 üncü maddenin ikinci fıkrasında gösterilen haller bulunursa,

5 - Mahcuz malların muhammen kıymeti yüz lirayı geçmezse.

Ödeme yerine alacakların devri

Madde 120 — Hacze iştirak eden bütün alacaklılar muvafakat ederlerse borçlunun borsada ve piyasada fiatı olmıyan alacakları, ödeme yerine geçmek üzere itibarî kıymetlerile kendilerine veya hesaplarına olarak içlerinden birine devredilir. Bu halde alacaklılar, alacakları nisbetinde borçlunun haklarına halef olurlar.

Ayni suretle hacze iştirak edenlerin hepsi veya içlerinden birisi borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağının tahsilini veya böyle bir şahsa karşı haiz olduğu dava hakkının kullanılmasını, masraf kendilerine ait olmak ve fakat haklarına halel gelmemek şartile üzerlerine alabilirler.

Bu suretle elde edilecek para ilk önce üzerlerine alanların alacak ve masraflarının ödenmesine karşılık tutulur.

Paraya çevirmenin diğer tarzı
İştirak halinde mülkiyet hisseleri

Madde 121 — Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi yukarıki maddelerde gösterilmiyen başka nevi malların satılması lâzımgelirse icra memuru satışın nasıl yapılacağını tetkik merciinden sorar.

Merci ikametgâhları malûm olan alâkadarları davet ve gelenlerini dinledikten sonra açık artırma yaptırabileceği gibi satış için bir memur da tayin edebilir, yahut iktiza eden diğer bir tedbiri alabilir.

Aile mal ortaklığı

Madde 122 — Aile mal ortaklığında bir hissenin satışı

704

121 inci maddeye göre yapılır. Kanunu medeninin 331 inci maddesi hükümleri mahfuzdur.

3 - Gayrimenkullerin satışı

Satış müddeti

Madde 123 — Gayrimenkuller, satış talebinde nihayet iki ay içinde icra dairesi tarafından açık artırma ile satılır.

Artırma şartları, 1 - Şartnamenin açık bulundurulması

Madde 124 — İcra dairesi gayri menkulün bulunduğu yerin âdetlerine göre en elverişli tarzda artırma şartlarını tesbit eder.

Bunları ihtiva eden şartname arttırmadan evvel en az on gün müddetle icra dairesinde herkesin görmesi için açık bulundurulur.

Artırmıya iştirak edeceklerin, gayrimenkulün muhammen kıymetinin yüzde yedi buçuğu nisbetinde pey akçası veya millî bir bankanın teminat mektubunu tevdi etmeleri şartnameye yazılır.

Satılığa çıkarılan gayrimenkul üzerinde hakkı olan alacaklının alacağı yukariki fıkrada yazılı nisbet raddesinde ise artırmıya iştiraki halinde ayrıca pey akçası ve teminat aranmaz.

2 - Mündericatı

Madde 125 — Artırma şartnamesinde gayrimenkulün, üzerindeki irtifak hakları, gayrimenkul mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetlerile birlikte satıldığı ve borçlunun bu gayrimenkul ile temin edilmiş şahsî borçlarının da alıcıya intikal eyliyeceği tasrih olunur.

İpotek ve ipotekli borç senedile temin edilmiş olup ta bu suretle müşteriye devrolunan borçtan asıl borçlunun kurtulması alacaklının müracaat hakkının mahfuz olduğunu ihaleden itibaren bir sene içinde kendisine bildirmemiş olmasına bağlıdır (K. M. 803).

Gayri menkul rehinle temin edilmiş muaccel borçlar, müşteriye devredilmeyip satış bedelinden tercihan ödenir.

Artırma şartnamesinde hangi masrafların müşteriye ait olacağı tasrih olunur.

Artırmanın ilânı ve alâkadarlara ihtar

Madde 126 — Artırma en az, satıştan bir ay evvel ilân olunur. İlânda:

1 - Satışın yapılacağı yer, gün ve saat;

2 - Artırma şartnamesinin hangi tarihten itibaren herkes tarafından görülebileceği;

3 - Tayin edilen zamanda artırma bedeli, gayrimenkulün muhammen kıymetinin yüzde yetmiş beşini bulmadığı takdirde en son artıranın taahhüdü baki kalmak üzere artırmanın on beş gün daha temdit edilmiş olacağı ve on beşinci günü ayni saatte gayrimenkulün en çok artırana ihale edileceği;

4 - İpotek sahibi alacaklılarla diğer alâkadarların gayrimenkul üzerindeki haklarını hususile faiz ve masrafa dair olan iddialarını evrakı müsbitelerile yirmi gün içinde icra dairesine bildirmeleri yazılır. Aksi halde hakları tapu sicillerile sabit olmadıkça satış bedelinin paylaşmasından hariç kalacakları da ilâve edilir.

Bu ihtar irtifak hakkı sahiplerine de yapılır.

114 üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü gayrimenkulün satış ilânı hakkında da caridir.

Ayrıca tebliğler

Madde 127 — Malûm ikametgâhları veya mümessilleri varsa ilânın birer sureti borçluya ve alacaklıya ve gayrimenkulün tapu sicillinde kayitli bulunan bütün alâkadarlarına tebliğ olunur.

Mükellefiyetlerin listesi

Madde 128 — İcra memuru satışa başlamazdan evvel gayrimenkul üzerindeki tapu siciline mukayyet veya resmî senede müstenit olan mükellefiyetlerin hepsinin bir listesini yapar ve bu listeyi haczedenlerle borçluya tebliğ eder ve itirazlarını bildirmeleri için üç gün mühlet verir. 96 ve 97 inci maddeler hükümleri burada da caridir.

İcra dairesi mükellefiyetlere göre gayrimenkulün kıymetini takdir ettirerek ipotekle temin edilmiş olanlara ve alacaklılara tebliğ eder.

İhale

Madde 129 — Gayrimenkul üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki artırma bedeli gayrimenkul için tahmin edilmiş olan kıymetin en az yüzde yetmiş beşini bulmak lâzımdır.

Şayet satış istiyenin alacağına rüçhanı olan diğer alacaklılar o gayrimenkulle temin edilmiş ise artırma bedelinin bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazlaya çıkması da şarttır.

Artırmada yukarıki iki fıkrada yazılı miktar elde edilmemişse en çok artıranın taahhüdü baki kalmak üzere gayri menkul, artırma ilânında gösterilen on beş gün nihayetinde en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki ikinci fıkradaki bedel yine elde edilemezse ihale yapılmaz ve satış talebi düşer.

Ödeme usulü

Madde 130 — Satış bedeli peşin ödenir. Ancak icra memuru alıcıya yedi günü geçmemek üzere bir mühlet verebilir.

Ödeme müddeti içinde Gayrımenkulün idaresi

Madde 131 — Satış bedelinin ödenmesi için mühlet verilmiş ise para verilinciye kadar hasar ve masrafı müşteriye ait olmak üzere gayrimenkul, icra dairesi tarafından idare olunur. Bu müddet içinde icra dairesinin müsaadesi olmaksızın tapuca hiç bir tescil yapılamaz. İcra dairesi satış bedelini temin için ayrıca teminat gösterilmesini istiyebilir.

206

Sonradan tesis edilen gayri menkul mükellefiyetleri ve ipotekli ve mahcuz gayri menkullerin kiralanmasında hüküm

Madde 132 — Alacak bir gayri menkul ile temin edildikten sonra borçlu o gayri menkul üzerinde alacaklının rizası olmaksızın bir irtifak hakkı yahut bir gayri menkul mükellefiyeti tesis ederse bu tesis alacaklının hakkına tesir etmez ve alacaklı gayri menkulün o hak ile birlikte veya o haktan âri olarak artırmıya çıkarılmasını istiyebilir.

Gayri menkul haktan âri olarak satılıp ta bedeli alacaklının alacağından fazla çıkarsa o hakkın takdir edilecek kıymeti ödenmek üzere bedelin fazlası hak sahibine tahsis edilir.

İpotek yapılmış olan gayri menkulü borçlu alacaklının rizası olmaksızın başkasına kiraya verir ve keyfiyeti tapuya tescil ettirirse bu tescil ipotekli alacaklının hakkına tesir etmez.

Bu hüküm haczedilmiş olan gayri menkullerde de caridir.

İhalenin feshi ve farkının tahsili

Madde 133 — Gayri menkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse ihale kararı feshedilir ve kendisinden evvel en yüksek teklifte bulunan kimse arzetmiş olduğu bedelle almağa razı olursa ona ihale edilir. O da razı olmaz veya bulunamazsa icra dairesince hemen onbeş gün müddetle artırmaya çıkarılır. Bu artırmayı alâkadarlara tebliğe hacet olmayıp yalnız ilânla iktifa olunur ve en çok artırana ihale edilir.

Her iki halde birinci ihale edilen kimse iki ihale arasındaki farktan ve diğer zararlardan mes'uldür.

İhale farkı ve geçen günlerin faizi ayrıca hükme hacet kalmaksızın dairece tahsil olunur. Faiz yüzde beşten hesap olunur.

İhalenin neticesi ve feshi

Madde 134 — İcra dairesi tarafından gayrimenkul kendisine ihale edilen alıcı o gayrimenkulün mülkiyetini iktisap etmiş olur.

İhalenin feshi yalnız tetkik merciinden şikâyet yolile istenebilir İhale tarihi şikâyet için muayyen müddete başlangıç sayılır.

Tetkik merciinin vereceği karar on gün içinde temyiz olunabilr.

Tesçil için tapu idaresine yapılacak tebliğat şikâyet için muayyen müddetin geçmesinden ve eğer şikâyet edilmişse şikâyetin intacından sonra yapılır.

Tescil için tapuya tebliğ ve zorla çıkarma

Madde 135 — Gayri menkul alıcıya ihale edilip bedeli alındıktan sonra alıcı namına tesçil edilmesi için (134) üncü maddede yazılı müddete riayet edilerek tapuya müzekkere yazılır.

Gayri menkul borçlu tarafından veya hacizden evvelki bir tarihte yapıldığı tevsik edilmiş bir akte müstenit olmıyarak başkaları tarafından işgal edilmekte ise on beş gün içinde tahliyesi için borçluya veya işgal edene bir tahliye emri teb-

207

liğ edilir. Bu müddet içinde tahliye edilmezse zorla çıkarılıp gayri menkul alıcıya teslim olunur.

Gemiler hakkında

Madde 136 — Bu faslın hükümleri gemilere de şamildir.

Aile yurtları

Madde 137 — Aile yurtlarına dair kanunu medenî hükümleri mahfuzdur.

4 - Paranın paylaştırılması

Paraların paylaştırılması zamanı, masraflar ve vekâlet ücreti

Madde 138 — Mahcuz mallar tamamile satıldıkta bedelleri alâkadarlara hisselerine göre paylaştırılır. Ve bir kısmı satıldıkta icabına göre bedeli hisseleri nisbetinde alâkadarlara avans olarak dağıtılır.

Haciz, paraya çevirme ve paylaştırma gibi bütün alacaklıları alâkadar eden masraflar önce satış tutarından alınır ve artan para takip masrafları ve işlemiş faizler dahil olduğu halde alacakları nisbetinde paylaştırılır.

Takip, avukat veya dava vekili marifetile yapılmış ve ücret talep edilmişse alacağın yüzde üçünden aşağı olmamak üzere icra memuru tarafından takdir olunacak ücret te takip masrafına dahildir.

Muvakkat hacizler için ayrılmış hisseler vaziyet anlaşılıncaya kadar sağlam bir bankaya, banka bulunmıyan yerlerde mahkeme veya icra sandıklarına yatırılır.

İcra dairesinin tamamlama hacizleri

Madde 139 — Satış tutarı bütün alacakları ödemiye yetmezse icra memuru kendiliğinden yeni hacizler yaparak haczi tamamlar; ancak bu suretle haczolunan mallar üzerinde sonra gelen derecelerin evvelce koydurdukları hacizler varsa bu hacizlerin doğurduğu haklara halel gelmez. Yeniden haczedilen mallar ayrıca satış talebine hacet kalmaksızın ve mümkün olduğu kadar çabuk satılır.

Sıra cetveli

Madde 140 — Satış tutarı bütün alacakların alacağını tamamen ödemiye yetmezse icra dairesi alacaklıların bir sıra cetvelini yapar.

Alacaklılar 206 ıncı madde mucibince iflâs halinde hangi sıraya girmeleri lâzım geliyorsa o sıraya kabul olunurlar.

Bununla beraber ilk üç sıraya kayt için muteber olan haciz talebi tarihidir.

Cetvel suretlerinin tebliği

Madde 141 — Sıra cetvelinin birer sureti icra dairesi tarafından alâkadarlara tebliğ edilir.

Cetvele itiraz

Madde 142 — Cetvel suretinin tebliğinden yedi gün içinde her alacaklı takibin icra edildiği mahal mahkemesinde alâkadarlar aleyhine dava etmek suretile cetvel mündericatına itiraz edebilir.

Dava seri muhakeme usulile görülür.

İtiraz alacağın esas ve miktarına taallûk etmeyip yalnız sıraya dairse şikâyet yolile tetkik merciine arzolunur.

Merciin bu hususa dair vereceği kararlar on gün içinde temyiz olunabilir.

Borç ödemeden aciz vesikası

Madde 143 — Alacaklı alacağının tamamını alamamışsa kalan miktar için kendisine aciz vesikası verilir.

Bu vesika ile 105 inci maddedeki vesika borcun ikrarını mutazammın senet mahiyetinde olup alacaklıya 277 inci maddede yazılı hakları verir.

Alacaklı aciz vesikasını aldığı tarihten bir sene içinde takibe teşebbüs ederse yeniden ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

Aciz vesikasında yazılı alacak miktarı için faiz istenemez. Kefiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu miktar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı borçluya rücu edemezler.

Bu borç borçluya karşı müruru zamana tâbi değildir, fakat borçlunun mirasçıları, mirası kabullerinden bir sene içinde alacaklı hakkını aramamış ise, müruru zaman iddia edebilirler.

Senedin geri verilmesi ve ilâmın icrası vesikası

Madde 144 — Alacağı tamamen ödenmiş olan alacaklıya ait senet icra dairesince borçluya verilir.

Alacağının yalnız bir kısmı ödenmiş olan alacaklı, senedini geri alabilir. Şu kadar ki, icra dairesi senede bundan sonra ne miktar para için muteber olacağını yazar yahut senedin mahiyetine göre alâkadar dairelere yazdırır.

İlâmların icrasında borçlu isterse kendisine ilâmın tamamen veya kısmen icra edilmiş olduğuna dair bedava ve pulsuz bir vesika verilir.

Bir gayri menkulü paraya çeviren icra dairesi o gayrimenkul üzerindeki irtifak haklarına, gayri menkul mükellefiyetlerine ve gayri menkul rehin haklarına dair kayitlerin tapu sicilinden terkîn ve nakillerini de yaptırır.

BEŞİNCİ BAP

Rehinin paraya çevrilmesi yolile takip

Takip talebi

Madde 145 — Menkul rehinin veya ipotekle temin edilmiş olan bir alacaktan dolayı takip talebinde bulunan şahıs 58 inci maddede yazılanlardan başka merhunun ne olduğunu, ve merhun üçüncü şahıs tarafından verilmiş veya rehinin mülkiyeti üçüncü bir şahsa geçmis ise onun da ismini zikre mecburdur.

Menkul bir rehinin paraya çevrilmesi için takip talebinde bulunan alacaklı merhun üzerinde sonra gelen bir rehin hak-

kı bulunan üçüncü şahıs varsa onun da ismini talebinde beyan eder ve icra dairesi keyfiyeti üçüncü şahsa bir ihbarname ile bildirir.

Ödeme emri

Madde 146 — Takip talebi üzerine icra dairesi aşağıdaki kayitlere uyğun olmak üzere 60 ıncı maddeye göre ödeme emri yazar.

1 — Ödeme müddeti, menkul rehinde on beş gün, gayrimenkul rehinde otuz gündür.

2 — On gün içinde itiraz olunmaz veya 1 numaralı fıkrada yazılı müddetler içinde borç ödenmezse rehinin satılacağı ihtar edilir.

Rehin kiraya verilmiş bir gayri menkul ise icra dairesi kiracılara da takipten haber verir.

Rehin sahibi üçüncü şahsın vaziyeti

Madde 147 — Rehin üçüncü bir şahıs tarafından verilmiş veya rehinin mülkiyeti üçüncü bir şahsa geçmis ise ikametgâhı belli olmak şartile ödeme emri onlara da tebliğ olunur.

Kanunu medeninin 800 ve 801 inci maddelerine göre ipotekten kurtarma muamelesi başlamış bulunursa bu muamelenin sonunda alacaklı kurtarılan gayri menkul üzerinde takip ettiği alacağı için rehin hakkının baki olduğunu icra dairesine karşı ispat etmedikçe o gayri menkul satılamaz.

Ödeme emrine itiraz hakkında 63 den 71 inci maddeye kadar olan hükümler tatbik olunur. Şu kadar ki noterden tastikli veya imzası ikrar edilmiş bir senede müstenit olmıyan rehin iddialarına karşı borçlu tarafından itiraz vukuunda takip durur. Alacaklı mahkemeye müracaatla rehin hakkının tanınması için dava açabilir.

Paraya çevirme müddeti

Madde 148 — Alacaklı menkul rehin satışını ödeme emrinin tebliğinden sonra nihayet altı ay içinde ve gayrimenkul rehnin satışını da ayni tarihten sonra nihayet iki sene içinde istiyebilir.

Satış yukarıdaki fıkrada gösterilen müddetler içinde talep olunmaz veya talep geri alınıp ta bu müddetler içinde yenilenmezse takip düşer.

İtiraz vukuunda davanın açılmasından hüküm kat'ileşinciye kadar geçen müddet hesaba katılmaz.

Paraya çevirme usulü

Madde 149 — Satılması talep edilen rehin hakkında 87 inci maddenin 1 inci fıkrasile 92 inci maddenin 2inci fıkrası ve 93,96 ve 97inci maddelerin hükümleri kıyas yolile tatbik olunur.

Artırmalar

Madde 150 — Rehin 112 inci maddeden 137 inci maddeye kadar olan hükümlere göre satılır.

Paylaştırma

Madde 151 — Rehin bedelinden masrafların çıkarılmasında ve artanın alacaklılar arasında Paylaştırılmasında